

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA
MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI

“SOLIQLAR VA SOLIQQA TORTISH”

**FANIDAN AMALIY MASHG‘ULOTLARNI
O‘TKAZISH UCHUN**

O‘QUV-USLUBIY QO‘LLANMA

TOSHKENT 2014

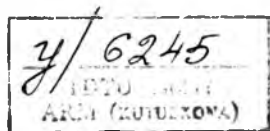
**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIIY VA O'RTA
MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT TEXNIKA UNIVERSITETI

“SOLIQLAR VA SOLIQQA TORTISH”

**FANIDAN AMALIY MASHG'ULOTLARNI
O'TKAZISH UCHUN**

O'QUV-USLUBIY QO'LLANMA

TOSHKENT 2014

«Soliqlar va soliqqa tortish» fani bo'yicha amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish bo'yicha o'quv-uslubiy qo'llanma. /Tuzuvchilar: Xusainov R.R., Urmanova D.T., Shogaipova G.Z., Djurayev X.Z. Umarova Z.T. -T.: TDTU, 2014.

Ushbu o'quv-uslubiy qo'llanmada noiqtisodiy ta'lim yo'nalishlarida «Soliqlar va soliqqa tortish» fanidan o'quv dasturida belgilangan mavzularga doir seminar va amaliy mashg'ulotlarni o'tkazish uchun asosiy tushunchalar, tayanch iboralar, masalalar va nazorat savollari, mustaqil ish mavzulari, test topshiriqlari berilgan.

O'quv-uslubiy qo'llanma 520000–Muhandislik va muhandislik ishi, 540000–Ishlab chiqarish va qayta ishlash tarmoqlari sohasidagi ta'lim yo'nalishlarida “Soliqlar va soliqqa tortish” fani bo'yicha seminar va amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda foydalanish uchun mo'ljallangan. Jumladan, mazkur qo'llanmadan oliy o'quv yurti va boshqa ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari, talabalar, korxonaning boshqaruvchi xodimlari soliqqlarga doir bilimlarni o'zlashtirishi va malakalarini oshirishda foydalanishlari tavsiya etiladi.

Toshkent davlat texnika universiteti ilmiy-uslubiy kengashi qaroriga asosan nashrga tayyorlandi.

Taqrizchilar: Bo'ronova M.A. – TDTU «Iqtisodiyot va menejment» fakulteti, «Menejment» kafedrasi dotsenti, i.f.n.;
Sultonxodjayev O.A. – i.f.n., dotsent. TKTI iqtisodiyot va marketing ishlari bo'yicha prorektor.

KIRISH

Soliqlar va majburiy to'lovlar Davlat byudjetini shakllantiruvchi daromadning katta qismini tashkil etuvchisidir. Jumladan, respublikani iqtisodiy va ijtimoiy rivojlantirishda soliqlar va majburiy to'lovlardan foydalaniladi.

O'zbekiston Respublikasida soliqlar bo'yicha huquqiy me'yorlar shakllantirilgan va muntazam takomillashtiriladi. Respublikaning soliqqa tortish bo'yicha shakllantirilgan soliq elementlari shakllantirishda katta ahamiyatga ega bo'lsada, ayrim soliqlar bo'yicha yuridik va jismoniy shaxslarga juda keng imtiyozlar berilgan. Bunga misol, o'zi ishlab chiqargan mahsulotlarni eksport qiluvchi korxonalar eksport mahsulotlarining chegaralangan ulushida soliqlar stavkalari pasaytirilgan. Respublikamizda jismoniy shaxslarning oladigan daromadlarining kam ulushlaridan soliq stavkalarini yillar davomida pasaytirilib borilmoqda. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlar uchun soliqning soddalashtirilgan tartibi belgilanganligi ham ular uchun qu'aylik yaratilgan va bu soliq tartibida ishlab chiqarishni rivojlantirishga ko'mak sifatida stavkalarini ham pasaytirib bormoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning 2012 yilda mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yakunlari hamda 2013 yilga mo'ljalangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining majlisidagi ma'ruzasida soliqqa tortish tizimidagi olib borilayotgan siyosat xususida quyidagilarni bayon etdi: «2012-yilda soliq yukini kamaytirish siyosati davom ettirildi. Kichik korxona va mikrofirmalar uchun yagona soliq to'lovi stavkalari 6 foizdan 5 foizga tushirilgani, yakka tartibdagi tadbirkorlar uchun belgilangan soliq stavkasi esa sezilarli tarzda, ya'ni o'rtacha ikki barobar kamaytirilgani buni yaqqol tasdiqlaydi.»¹ Ushbu ma'ruzadan ko'rinib turibdiki, O'zbekistonda iqtisodiyot tarmoqlarini barqaror rivojlantirish va aholini farovonligini yanada oshirishga doir ishlar keng ko'lamda olib borilmoqda.

Iqtisodiyotni erkinlashtirish va islohotlarni chuqurlashtirish davlatning soliq siyosatiga chambarchas bog'liqligi aholini soliq sohasiga doir bilimga ega bo'lishni taqozo etadi. Chunki soliqlar muayyan maqsadlarni ko'zlashtirishdan tashqari jamiyatning ijtimoiy farovonligini yaxshilashga ta'sir o'tkazish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, ular vositasida aholining daromadlari darajasi boshqarib turiladi, kam ta'minlangan va yordamga muhtoj tabaqalar himoyalangan holda

¹ Каримов И. А. Бош мақсадиимиз – кенг куламли ислохотлар ва модернизация йулини катъият билан давом эттириш. О'zbekiston ovozi. Ijtimoiy-siyosiy gazeta. 2013-yil, 19-yanvar. № 8(31.958).

juda ko'p daromad oluvchi tabaqalar daromadlarining salmoqli qismi byudjetga jalb etib boriladi. Jimladan, respublikamizda ta'lim tizimini yangicha tamoyillar asosida olib borishga doir qabul qilingan «Ta'lim to'g'risida»gi Qonun hamda «Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi»dagi belgilangan vazivalarni ijrosini samarali ta'minlashda o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi va oliy o'quv yurtlarida noiqtisodiy ta'lim yo'nalishlarida ham soliqlar bo'yicha maxsus fan sifatida ta'lim berilish katta ahamiyatga egadir. O'z navbati bilan fanga doir ushbu o'quv qo'llanmada soliq sohasidagi chora-tadbirlar, soliqlarning iqtisodiy mohiyati va ahamiyati, soliqlarning turlari, ular bo'yicha belgilangan imtiyozlar, ularni hisoblash, byudjetga o'tkazish tartibi va to'lash muddatlari kabi masalalar yoritilgan.

O'quv qo'llanmadan oliy ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari, iqtisodiy va noiqtisodiy ta'lim yo'nalishlaridagi bakalavr talabalar, magistrlar, o'rta maktab va kasb-hunar kollejlariidagi o'quvchilar hamda barcha sohadagi mutaxassislar soliqlar va soliqqa tortishga doir bilimlarini, malakalarini oshirishda foydalanishlari tavsiya etiladi.

1-amaliy mashg'ulot

1-mavzu: Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va xususiyatlari

1-mashq. Ushbu jadvalni unda berilgan tayanch iboralarning qisqacha ta'riflari bilan to'ldiring.

№	Tayanch ibora	Qisqacha ta'rif
1	Byudjet daromadlari	
2	Soliq munosabatlari	
3	Soliqlar mexanizmi	
4	Soliq tushumlari	
5	Soliq munosabatida qatnashuvchilar	
6	Bozor iqtisodiyoti	
7	Talab	
8	Taklif	
9	Raqobat	

2-mashq. Ushbu jadvalda berilgan tayanch iboralar va qisqacha ta'riflarni to'g'ri joylashtiring.

№	Tayanch ibora	Qisqacha ta'rif
1	2	3
1	Soliq tushunchasi	Soliq Kodeksida belgilangan davlat maqsadli jamg'armalariga majburiy pul to'lovlari, bojxona to'lovlari, shuningdek vakolatli organlar hamda mansabdor shaxslar tomonidan yuridik ahamiyatga molik harakatlarni to'lovchilarga nisbatan amalga oshirish uchun, shu jumladan muayyan huquqlarni yoki litsenziyalar va boshqa ruxsat beruvchi hujjatlarni berish uchun to'lanishi lozim bo'lgan yig'imlar, davlat boji
2	Boshqa majburiy to'lovlar	Soliq Kodeksida belgilangan, muayyan miqdorlarda undiriladigan, muntazam, qaytarib berilmaydigan va beg'araz xususiyatga ega bo'lgan, byudjetga yo'naltiriladigan majburiy pul to'lovlari
3	Soliqqa tortish subyektlari	O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlariga muvofiq tashkil etilgan, o'z mulkida, xo'jalik yuritishida yoki operativ boshqaruvida alohida mol-mulkka ega bo'lgan hamda o'z majburiyatlari yuzasidan ushbu mol-mulk bilan javob beradigan,

1	2	3
		mustaqil balansiga yoki smetasiga ega bo'lgan, o'z nomidan mulkiy va shaxsiy nomulkiy huquqlarga ega bo'la oladigan hamda ularni amalga oshira oladigan, majburiyatlarni bajara oladigan, sudda da'vogar va javobgar bo'la oladigan tashkilot; chet davlatning qonun hujjatlariga muvofiq tashkil etilgan hamda O'zbekiston Respublikasida fuqarolik huquq layoqatiga ega bo'lgan xorijiy va (yoki) xalqaro tashkilot
4	Yuridik shaxs	soliq to'lovchilar, soliq agentlari, vakolatli organlar (davlat soliq xizmati organlari, bojxona organlari)
5	Jismoniy shaxslar	O'zbekiston Respublikasi fuqarolari, chet davlatlar fuqarolari, shuningdek fuqaroligi bo'lmagan shaxslar
6	Soliqqa tortish obyekti	bu soliq yoki boshqa majburiy to'lovni hisoblash va to'lash bo'yicha majburiyatni keltirib chiqaruvchi mol-mulk, harakat, harakat natijasidir
7	Soliqqa tortish obyekti	bu soliq yoki boshqa majburiy to'lovni hisoblash va to'lash bo'yicha majburiyatni keltirib chiqaruvchi mol-mulk, harakat, harakat natijasidir
8	Soliq solinadigan baza	bu soliq stavkasini tatbiq etib soliq hisoblaydigan soliq solish obyektining ko'rsatkich qiymati, miqdori, fizik va boshqa tavsiflari
9	Soliqqa tortish obyektiga qaraib soliqlar guruhlanishi	bu soliq solinadigan bazaga nisbatan hisoblanadigan soliq meyor bo'lib, bu meyor foizlarda yoki mutlaq summadagi miqdorda belgilanadi
10	Soliq stavkasi	soliq solinadigan baza aniqlanadigan hamda soliq yoki boshqa majburiy to'lov summasi hisoblab chiqariladigan davrdir
11	Soliq stavkasining turlari	teng, proporsional, progressiv, progressiv
12	Soliq stavkasining soliqqa tortish usuliga ko'ra teng turi	hamma soliq to'lovchilarga teng soliq summasi belgilanadi
13	Soliq stavkasining soliqqa tortish usuliga ko'ra proporsional turi	hamma soliq to'lovchilar uchun teng soliq stavkasi qo'llaniladi

1	2	3
14	Soliq stavkasining soliqa tortish usuliga ko'ra progressiv turi	soliq bazasining ortishi bilan soliқ stavkasi ham ortadi
15	Soliq stavkasining soliqa tortish usuliga ko'ra regressiv turi	soliq summasi mulkdan olinishi mumkin bo'lgan o'rtacha daromadni tashqi belgilaridan kelib chiqib aniqlanadi. Bunda qat'iy hisoblangan soliқ summasi belgilanadi (masalan, mol-mulk solig'i)
16	Soliq imtiyozi	Soliq kodeksida, boshqa qonunlarda va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlarida nazarda tutilgan, boshqa soliқ to'lovchilarga nisbatan ayrim toifadagi soliқ to'lovchilarga beriladigan afzalliklar, shu jumladan soliқ va (yoki) boshqa majburiy to'lov to'lamaslik yoxud ularni kamroq miqdorda to'lash imkoniyatlariga aytiladi
17	Soliq imtiyozlarining turlari	Davlat byudjetini pul mablag'i bilan to'ldiradi, daromadni qayta taqsimlaydi, iqtisodiy munosabatlarni izga soladi, jamlovchi yagona iqtisodiy maydonni tashkil etishga imkon yaratadi
18	Soliqlarning funksiyalari	doimiy, vaqtinchalik
19	Soliq yuki	hamiakat miqyosida hamma to'langan soliқ va yig'imlarning yalpi ichki mahsulotdagi salmog'i
20	Soliq tizimi	bir xil mohiyatga ega va o'zaro munosabatda bog'liq bo'lgan markazlashgan pul fondini va davlatning boshqa fondlarini majburiy tashkil etuvchi soliқ va yig'imlar turlarining yig'indisiga aytiladi
21	Soliq davri	daromad olgunga qadar soliқ undirish, ya'ni to'lov manbaida soliқ avtomatik ravishda ushlanadi va byudjetga o'tkazib beriladi. Soliqni ushlash va byudjetga o'tkazish bo'yicha javobgarlik to'lov manbaiga yuklatiladi (masalan, dividend va foizlar to'lanayotgan vaqtda)
22	Soliq mexanizmini	daromad olingandan so'ng soliқ to'lash, ya'ni soliқ to'lovchiga belgilangan muddatlarda soliқ organiga o'zining soliқ majburiyatlari bo'yicha rasmiy ravishda ariza berishi lozim. Bunday holatlarda soliқni to'lash majburiyati soliқ to'lovchining o'ziga yuklatiladi

1	2	3
23	Deklaratsiya asosida soliq to'lash	soliqni hisoblab chiqarish, soliqni to'lash va soliq hisob-kitobining hisobotini taqdim etish tartibi hamda muddatlari tashkil etadi
24	Soliq undirishning daromadni to'lov manbaida undirish usuli	soliq solinadigan baza aniqlanadigan hamda soliq yoki boshqa majburiy to'lov summasi hisoblab chiqariladigan davrdir
25	Soliq undirishning kadastr usuli	soliq bazasining ortishi bilan soliq stavkasi kamayadi

3-mashq. Ushbu jadvalda berilgan tayanch iboralar va ta'riflarni to'g'ri joylashtiring.

№	Tayanch ibora	Ta'rif
1	Tovar oboroti	mahsulot ishlab chiqarish, ishlar bajarish, xizmatlar ko'rsatishda foydalaniladigan moddiy resurslarning, asosiy fondlarning, mehnat resurslarining, shuningdek tovarlar ishlab chiqarish, ishlar bajarish xizmatlar ko'rsatish jarayonini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan boshqa turdagi xarajatlarning qiymat bahosi va u buxgalteriya hisobi to'g'risidagi qonun hujjatlariga muvofiq belgilanadi
2	Tannarx	solliqlar va boshqa majburiy to'lovlar to'langanidan keyin yuridik shaxs ixtiyorida qoladigan foyda
3	Savdo faoliyati	solliqlar va boshqa majburiy to'lovlar bo'yicha qarz summasi, shu jumladan ushbu Kodeksda belgilangan muddatida to'lanmagan moliyaviy sanksiyalar
4	Soliq solishning soddalashtirilgan tartibi	muayyan davr ichida savdo faoliyatini amalga oshirish chog'ida tovarlarni sotishdan olingan (olinishi lozim bo'lgan) pulda ifodalangan mablag'lar
5	Soliq qarzi	tovar oborotidan tannarxni ayirishdan qolgan mablag'
6	Foyda	solliq solishning ayrim toifadagi soliq to'lovchilar uchun belgilanadigan hamda ayrim turdagi solliqlarni hisoblab chiqarish va to'lashning, shuningdek ular yuzasidan solliq hisobotini taqdim etishning maxsus qoidalari qo'llanilishini nazarda tutuvchi alohida tartibi
7	Sof foyda	qayta sotish maqsadida olingan tovarlarni sotishga doir faoliyat

4-mashq. Ushbu jadvalni unda berilgan tayanch iboralarning qisqacha ta'rifini bilan to'ldiring.

№	Tayanch ibora	Qisqacha ta'rif
1	Asosiy fond	
2	Asosiy fondlarning balans qiymati	
3	Amortizatsiya ajratmasi	
4	Asosiy fondlarning o'rtacha yillik qoldiq qiymati	

Nazorat savollari

1. Soliq tushunchasini ta'rifini aytib bering.
2. Soliqlarning iqtisodiy mohiyatini tushuntirib bering.
3. Soliqqa torish subyekti va obyektini tushuntirib bering.
4. Soliqqa tortish obyektiga qarab soliqlar qanday guruhlanadi?
5. Soliq stavkalari qanday turlarga bo'linadi?
6. Soliq imtiyozlarining qanday turlari mavjud?
7. Soliqlarning qanday funksiyalari mavjud?
8. Soliq yuki nima?
9. Soliqlar tizimi tarkibini tushuntirib bering.
10. Soliq davri deganda nima tushuniladi?

1-amaliy mashg'ulot

2-mavzu: O'zbekiston soliq tizimida amalda bo'lgan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar. Soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning byudjet daromadlaridagi salmog'i, hamda ularning o'zgarish sabablari

1-mashq. Ushbu jadvalda berilgan soliq turlariga tegishli soliqlarni yozing:

№	Soliqlar tarkibining nomi	Soliq turlari
1	Umumdavlat soliqlari tarkibi	
2	Majburiy to'lovlar tarkibi	
3	Soliqlar tizimi	
4	Mahalliy soliqlar	
5	Ijtimoiy jamg'armalarga majburiy to'lovlar	

1	2	3
6	Respublika yo'l jamg'armasiga majburiy to'lovlar	
7	Soliq solishning soddalashtirilgan tartibida to'lanadigan soliqlar	
8	Soliqlarni soliqa tortish obyektiga qarab guruhlanishi	

2-mashq. Ushbu jadvalda berilgan tayanch iboralar va qisqacha ta'rifiarni to'g'ri joylashtiring:

№	Tayanch ibora	Qisqacha ta'rifi
1	Soliq turlari	teng, proporsional, regressiv, progressiv
2	To'g'ri soliqlar	bu soliqlarni huquqiy to'lovchilari mahsulot (ish, xizmatni) yuklab yuboruvchilar hisob'anadi. Lekin, soliq og'irligini haqiqatdan ham byudjetga to'lovchilari tovar (ish, xizmat)ni iste'mol qiluvchilardir, ya'ni egri soliqlarning barchasi bevosita iste'molchilar zimmasiga tushadi
3	Egri soliqlar	bu soliqlarni to'g'ridan-to'g'ri soliq to'lovchilarning o'zi to'laydi, ya'ni soliqni huquqiy to'lovchisi ham haqiqiy to'lovchisi ham bitta shaxs bo'ladi. Bu soliqlar tarkibiga barcha daromaddan to'lanadigan soliqlar va mol-mulk (resurs) soliqlari kiradi
4	Soliq stavkasining belgilanishining usullari	to'g'ri soliqlar, egri soliqlar
5	Teng	soliq bazasining ortishi bilan soliq stavkasi kamayadi (eksporterlarning daromadlaridan undiriladigan soliq eksportning umumiy sotilgan mahsulotga nisbatan ortishi daromad solig'i stavkasini kamayishiga olib keladi).
6	Regressiv	hamma soliq to'lovchilar uchun teng soliq stavkasi qo'llaniladi (QQS, aksiz va foyda soliqlari)
7	Progressiv	hamma soliq to'lovchilarga teng soliq summasi belgilanadi (aksiz solig'i)
8	Proporsional	soliq bazasining ortishi bilan soliq stavkasi ham ortadi (jismoniy shaxslardan undiriladigan daromad solig'i)

3-mashq. Quyidagi soliq turlarini umumdavlat va mahalliy soliqlarni tarkibida joylashtiring:

Soliq turlari
1. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i.
2. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i
3. Qo'shilgan qiymat solig'i
4. Aksiz solig'i
5. Yer qa'ridan foydalanuvchilar uchun soliqlar va maxsus to'lovlar
6. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq
7. Yagona soliq to'lovi
8. Tadbirkorlik faoliyatining ayrim turlari bo'yicha qat'iy belgilangan soliq
9. Mol-mulk solig'i
10. Yer solig'i; obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i
11. Jismoniy shaxslardan transpon vositalariga benzin, dizel yoqilg'isi va gaz ishlatganlik uchun olinadigan soliq
12. Yagona yer solig'i (soddalashtirilgan tartibdagi soliq turi)

UMUMDAVLAT SOLIQLAR TARKIBI	MAHALLIY SOLIQLAR TARKIBI
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.

4-mashq. Quyidagi majburiy to'lovlar va yig'implarni umumdavlat va mahalliy to'lovlar va yig'implar tarkibiga ajrating:

1. Yagona ijtimoiy to'lov
2. Fuqarolarning byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga sug'urta badallari
3. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy to'lovlar
4. Respublika yo'l jamg'armasiga majburiy ajratmalar
5. Respublika yo'l jamg'armasiga yig'implar
6. Davlat boji
7. Bojxona to'lovlari
8. Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlarni ko'rsatish huquqi uchun yig'im

UMUMDAVLAT TO'LOVLAR VA YIG'IMLAR TARKIBI	MAHALLIY TO'LOVLAR VA YIG'IMLAR TARKIBI
1.	1.
2.	2.
3.	3.
4.	4.
5.	5.
6.	6.

5-mashq. Quyida soliqlarning guruhlanishi bo'yicha berilgan jadvalni to'ldiring:

Soliqlarning guruhlanishi	Soliqlarning guruhlari
1. Soliq to'lovchilariga ko'ra	
2. Soliqlarning byudjetga tushushiga ko'ra	
3. Soliqqa tortish obyektiga ko'ra	
4. Soliqlarning iqtisodiy mohiyatiga ko'ra	

5-mashq. Quyida to'g'ri va egri soliqlarga doir ma'lumolarni to'g'ri joylashtiring:

To'g'ri soliqlarga doir ma'lumotlar	Egri soliqlarga doir ma'lumotlar
1	2
soliqni huquqiy to'lovchisi ham, haqiqiy to'lovchisi ham bitta shaxs bo'ladi	soliqlarni to'g'ridan-to'g'ri soliq to'lovchilarning o'zi to'laydi
soliqlar tovar (ish, xizmat) qiymati ustiga qo'shimcha ravishda qo'yiladi	barcha daromaddan to'lanadigan soliqlar va mol-mulk (resurs) soliqlari kiradi
soliqlarning stavkalari oshirilsa, korxonalarning moliyaviy imkoniyatlari kamaya boradi va oxir-oqibatda mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi	ulardan to'g'ridan-to'g'ri daromaddan soliq to'langanligi uchun soliqlar stavkasining kamaytirilishi korxonalar daromadining ko'p qismini ularga qoldirish va investitsiya faoliyatini kengaytirish imkonini yaratadi
inflyatsiya darajasini (muomaladagi ortiqcha pul massasini) birmuncha jilovlab turadi	bu guruh tarkibiga kiruvchi soliqlarning stavkalari to'g'ridan-to'g'ri iqtisodiy rivojlanish bilan bevosita bog'liqdir
soliqlarni huquqiy to'lovchilari mahsulot (ish, xizmatni) yuklab yuboruvchilar hisoblanadi	soliq og'irligini haqiqatdan ham byudjetga to'lovchilari tovar (ish, xizmat)ni iste'mol qiluvchilardir

1	2
ushbu soliqlar tarkibiga qo'shilgan qiymat solig'i, aksiz solig'i, bojxona boji, jismoniy shaxslarning transport vositalari uchun benzin, dizel yoqilg'isi va gaz ishlatganlik uchun soliqlari kiradi	soliqlar respublikada ishlab chiqarilgan tovarlarni respublikadan tashqariga chiqib ketishini chegaralaydi
mamlakat ichida tovarlarning serob bo'lishiga yordam beradi	bozor iqtisodiyotini rivojlantiradi
soliqlarning barchasi bevosita iste'molchilar zimmasiga tushadi	

5-mashq. Quyida berilgan soliq to'lovchilarning huquqlari va majburiyatlarini to'g'ri joylashtiring:

Soliq to'lovchilarning huquqlari	Soliq to'lovchilarning majburiyatlari
1	2
belgilangan tartibda va muddatlarda soliq organlarida ro'yxatdan o'tish, pochta manzili o'zgargan taqdirda esa (notijorat tashkilotlar qayta ro'yxatdan o'tkazilgan taqdirda ham), bu haqda soliq organlarini o'n kunlik muddat ichida yozma ravishda xabardor etish	soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni hisoblab chiqarish, to'lash masalalarini tekshirish uchun soliq organlarining mansabdor shaxslarini daromad olish yoki soliq solish obyektlarining saqlanishi bilan bog'liq binolar va joylarga kirishga ruxsat berish
soliq organlarining qarorlari va ular mansabdor shaxslarining hatti-harakatlar: ustidan yuqori soliq organlariga yoki sudga shikoyat qilish; soliq solish obyektini hisobga olishda	soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar bo'yicha byudjet oldidagi o'z soliq majburiyatlarini bajarish yuzasidan soliq organlaridagi mavjud ma'lumotlar bilan tanishish
soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning tegishli summasini o'z vaqtida va to'liq hajmda to'lash	soliq organlarining soliq haqidagi qonun hujjatlarini buzish hollarini bartaraf etish to'g'risidagi talablarini bajarish
buxgalteriya hisobini va hisob hujjatlarini qonun hujjatlariga muvofiq yuritish; moliyaviy hisobotni, soliqlar bo'yicha hisob-kitoblarni yoki daromadlar to'g'risidagi deklaratsiyalarni qonun hujjatlarida belgilangan tartibda soliq organlariga taqdim etish	soliq organlari o'tkazgan tekshiruv materiallari bilan tanishish va tekshiruv dalolatnomalarini olish, tekshiruvlarning natijalaridan norozi bo'lgan taqdirda soliq organiga o'zining yozma e'tirozlarini o'n kunlik muddat ichida taqdim etish
Soliq kodeksida va boshqa qonun hujjatlarida belgilab qo'yilgan tartibda va asoslarda soliq imtiyozlaridan foydalanish	byudjetga ortiqcha miqdorda tushgan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar summasini qaytarish to'g'risida yozma ariza bilan murojaat qilish

1	2
solliqlar va boshqa majburiy to'lovlarni hisoblab chiqarish va to'lashda o'zlari yo'l qo'ygan xatolarni mustaqil ravishda tuzatish	solliq organlaridan solliq haqidagi qonun hujjatlari masalalari bo'yicha axborot va maslahatlar olish

Nazorat savollari

1. Solliqqa tortish obyektiga qarab solliqlar qanday guruhlanadi?
2. Oborotdan olinadigan solliqlarga qaysi solliqlar kiradi?
3. Daromadidan olinadigan solliqlarga qaysi solliqlar kiradi?
4. Mol-mulk va yer maydonlaridan olinadigan solliqlarga qaysi solliqlarni kiritish mumkin?
5. Solliqlar iqtisodiy mohiyatiga qarab qanday guruhlanadi?
6. To'g'ri solliqlar tarkibiga qanday solliqlar kiradi va u nima uchun to'g'ri solliq deb ataladi?
7. Egri solliqlar tarkibiga qanday solliqlar kiradi?
8. Egri solliqlarning ijobiy va salbiy tomonlarini ko'rsating?
9. Yuridik va jismoniy shaxslardan olinadigan solliqlarning farqi nimadan iborat?
10. Jismoniy shaxslar to'laydigan solliqlarning o'ziga xos xususiyatlari nima?
11. Solliq to'lovchilar qanday huquqlarga ega?
12. Solliq to'lovchilar qanday majburiyatlarga ega?

2-amaliy mashg'ulot

3-mavzu: Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'ining iqtisodiy mohiyati

1-masala (yechimi bilan): Quyidagi ma'lumotlarga asosan foyda solig'ini hisoblang:

Ko'rsatkichlar	Miqdori, ming so'm
1. Mahsulot sotishdan tushgan tushum (SST)	4380
2. Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS)	688
3. Aksiz solig'i (SS_{aksiz})	500
4. Sotilgan mahsulotning ishlab chiqarish tannarxi (IT)	2695
5. Sotish xarajatlari (SX)	35
6. Ma'muriy xarajatlar (MX)	83

Yechilishi:

1. $YaF = SST - QQS - SS_{aksiz} - IT = (4380 - 688 - 500 - 2695) \text{ ming so'm} = 497 \text{ ming so'm}$

2. $SF = YaF - SX - MX = (497 - 35 - 83) \text{ ming so'm} = 379 \text{ ming so'm}$

3. 2013-yil uchun foyda soliq summasi $SS(f) = 379 \times 9 / 100 = 34,11 \text{ ming so'mni tashkil etadi.}$

1-masala sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha 2013-yil uchun foyda soliq summasini aniqlang:

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori, ming so'm					
	SST	QQS	SS _{aksiz}	IT	SX	MX
1	2	3	4	5	6	7
1	5000	600	550	3000	40	90
2	5500	660	605	3300	43	99
3	6000	720	660	3600	47	108
4	9500	1140	1045	5700	75	171
5	11000	1320	1210	6600	87	198
6	7500	900	825	4500	59	135
7	20000	2400	2200	12000	158	360
8	12500	1500	1375	7500	99	225
9	15000	1800	1650	9000	119	270
10	14000	1680	1540	8400	111	252
11	10000	1200	1100	6000	79	180
12	16000	1920	1760	9600	126	288
13	7000	840	770	4200	55	126
14	18000	2160	1980	10800	142	324
15	11500	1380	1265	6900	91	207
16	12000	1440	1320	7200	95	216
17	8500	1020	935	5100	67	153
18	13000	1560	1430	7800	103	234
19	13500	1620	1485	8100	107	243
20	6500	780	715	3900	51	117
21	14500	1740	1595	8700	115	261
22	9000	1080	990	5400	71	162
23	15500	1860	1705	9300	122	279
24	10500	1260	1155	6300	83	189
25	16500	1980	1815	9900	130	297

1	2	3	4	5	6	7
26	17000	2040	1870	10200	134	306
27	17500	2100	1925	10500	138	315
28	18500	2220	2035	11100	146	333
29	19000	2280	2090	11400	150	342
30	8000	960	880	4800	63	144

2-masala. Ishlab chiqarish korxonasi hisobot davrida 8 mln.so'mli foydaga ega bo'ldi. Korxona ekologiyaga 200 ming so'm pul o'tkazdi. *foyda solig'i necha so'mga teng?*

Yechilishi:

1. Belgilangan me'yor $SI = 8 \text{ mln.so'm} \times 2 / 100 = 160 \text{ ming so'm}$
2. $YaF = 8 \text{ mln.so'm} - 160 \text{ ming so'm} = 7840 \text{ ming so'm}$
3. $SS(f) = 379 \times 9 / 100 = 34,11 \text{ ming so'mni tashkil etadi.}$

2-masala shartii asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha hisobot davri uchun korxona to'lashi lozim bo'lgan foyda soliq summasini aniqlang:

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori, ming so'm	
	Hisobot davridagi foyda summasi	Sog'lomlashtirish va xayriya jamg'armalari beriladigan badallar summasi
1	2	3
1	12 000	480
2	9 600	384
3	7 680	307
4	6 144	246
5	4 915	197
6	3 932	157
7	3 146	126
8	2 517	101
9	2 013	81
10	1 611	64
11	1 288	52
12	1 031	41
13	825	33
14	660	26

1	2	3
15	528	21
16	422	17
17	338	14
18	270	11
19	216	9
20	173	7
21	12 000	480
22	9 600	384
23	7 680	307
24	6 144	246
25	4 915	197
26	3 932	157
1	2	3
27	3 146	126
28	2 517	101
29	2 013	81
30	1 611	64

3-masala. Qo'shilgan foyda solig'i to'lovchisi hisoblangan ishlab chiqaruvchi korxona yillik hisobot davri uchun quyidagi ko'rsatkichlarga ega:

Ichki bozorda mahsulomi sotishdan tushgan tushum – 12800 ming so'm (QQSsiz); chet el valyutasiga sotilgan mahsulot 14 ming AQSH dollari miqdorida (QQSsiz) (yuk orilgan vaqtda 1 AQSH dollarini shartli ravishda – 2000 so'm); omborxonalarni ijaraga berishdan olingan sof daromad – 2700 ming so'm; sotilgan mahsulotlarning ishlab chiqarish tannarxi – 11375 ming so'm.

Yechilishi:

Hisobot davrida davlat byudjetiga to'lanishi lozim bo'lgan foyda solig'i summasini aniqlang:

1. Daromad = 12800 ming so'm + (14 ming AQSH dollari x 2000 so'm) + 2700 ming so'm = 17514 ming so'm
2. $F = \text{Daromad} - IT = 17514 \text{ ming so'm} - 11375 \text{ ming so'm} = 6139 \text{ ming so'm}$
3. $EX\% = 28000 \text{ ming so'm} \times 100 / 40800 \text{ ming so'm} = 68\%$
4. Korxona hisobot davrida 68 % eksport hajmiga ega bo'lganligi uchun soliq stavkasi 50 %ga pasaytiriladi. $SS = 9 \times 50 / 100 = 4,5\%$
5. $SS(F) = 17514 \text{ ming so'm} \times 4,5\% / 100 = 788,13 \text{ ming so'm}$

3-masala sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha 2013-yil uchun foyda soliq summasini aniqlang:

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori, ming so'm			
	SST	EX	IT	SD _{boshqa}
1	2	3	4	5
1	8 000	3 200	3000	40
2	6 400	2 560	3300	43
3	5 120	2 048	3600	47
4	4 096	1 638	5700	75
5	3 277	1 311	6600	87
6	2 621	1 049	4500	59
7	2 097	839	12000	158
8	1 678	671	7500	99
9	1 342	537	9000	119
10	1 074	429	8400	111
11	859	344	6000	79
12	687	275	9600	126
13	550	220	4200	55
14	440	176	10800	142
15	352	141	6900	91
16	281	113	7200	95
17	225	90	5100	67
18	180	72	7800	103
19	144	58	8100	107
20	115	46	3900	51
21	8 000	3 200	8700	115
22	6 400	2 560	5400	71
23	5 120	2 048	9300	122
24	4 096	1 638	6300	83
25	3 277	1 311	9900	130
26	2 621	1 049	10200	134
27	2 097	839	10500	138
28	1 678	671	11100	146
29	1 342	537	11400	150
30	1 074	429	4800	63

4-masala. Ishlab chiqarish korxonasi hisobot davrida 8 mln.so'mli foydaga ega bo'ldi. Korxona O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori asosida kollej qurilishiga 3200 ming so'm pul o'tkazdi.

Foyda solig'ini summasini hisoblang?

Yechilishi:

1. Belgilangan me'yor $SI=8 \text{ mln.so'm} \times 30 / 100 = 2400 \text{ ming so'm}$

2. $YaF=8 \text{ mln.so'm} - 2400 \text{ ming so'm}=5600 \text{ ming so'm}$

3. $SS(f) = 5600 \times 9 / 100 = 504 \text{ ming so'mni tashkil etadi.}$

4-masala sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha hisobot davri uchun korxona to'lashi lozim bo'lgan foyda soliq summasini aniqlang

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori, ming so'm	
	Hisobot davridagi foyda summasi	O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori asosida kollejlari, akademik litseylar, maktablar va maktabgacha tarbiya ta'lim muassasalari qurilishiga yo'naltirilgan mablag'lar summasi
1	2	3
1	12 000	4800
2	9 600	3840
3	7 680	3072
4	6 144	2457
5	4 915	1966
6	3 932	1572
7	3 146	1258
8	2 517	1006
9	2 013	805
10	1 611	644
11	1 288	515
12	1 031	412
13	825	330
14	660	264
15	528	211
16	422	168

1	2	3
17	338	135
18	270	108
19	216	86
20	173	69
21	12 000	4800
22	9 600	3840
23	7 680	3072
24	6 144	2457
25	4 915	1966
26	3 932	1572
27	3 146	1258
28	2 517	1006
29	2 013	805
30	1 611	644

5-masala. Ishlab chiqarish korxonasi hisobot davrida 8 mln.so'mli foydaga ega bo'ldi. Korxona yosh oilalar toifasiga kiruvchi xodimga ipoteka kreditlari badallari to'lashga tekin yo'naltiriladigan mablag'lar summasi 1200 ming so'm pul o'tkazdi. *Foyda solig'i necha so'mga teng?*

1. Belgilangan me'yor $SI = 8 \text{ mln.so'm} \times 10 / 100 = 800 \text{ ming so'm}$

2. $YAF = 8 \text{ mln.so'm} - 800 \text{ ming so'm} = 7200 \text{ ming so'm}$

3. $SS(f) = 7200 \times 9 / 100 = 648 \text{ ming so'mni tashkil etadi.}$

5-masala sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha hisobot davri uchun korxona to'lashi lozim bo'lgan foyda soliq summasini aniqlang:

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori, ming so'm	
	Hisobot davridagi foyda summasi	Yosh oilalar toifasiga kiruvchi xodimga ipoteka kreditlari badallari to'lashga tekin yo'naltiriladigan mablag'lar summasi
1	2	3
1	12 000	1 800
2	9 600	1 440
3	7 680	1 152
4	6 144	922

1	2	3
5	4 915	737
6	3 932	590
7	3 146	472
8	2 517	378
9	2 013	302
10	1 611	242
11	1 288	193
12	1 031	155
13	825	124
14	660	99
15	528	79
16	422	63
17	338	51
18	270	41
19	216	32
20	173	26
1	2	3
21	12 000	1 800
22	9 600	1 440
23	7 680	1 152
24	6 144	922
25	4 915	737
26	3 932	590
27	3 146	472
28	2 517	378
29	2 013	302
30	1 611	242

6-masala. Mahsulot ishlab chiqaruvchi korxona moliyaviy hisobot yilida 120 mln.so'mli tovar ishlab chiqardi. Jumiadan: xom ashyo, materiallar uchun 4 mln.so'm; uskunalarni ta'mirlash uchun xarajatlar 200 ming so'm, yoqilg'i va energiya sarfi uchun 800 ming so'm; tabiatni muhofaza qilishdagi amalga oshirilgan tadbir uchun 250 ming so'm; iste'mol qilingan suv uchun 120 ming so'm to'lov va belgilangan me'yorlar doirasida ishlab chiqarish vaqtida 200 ming so'mga teng texnologik yo'qotishlar kabi xarajatlar qilingan. Yuridik shaxs byudjetga qancha foyda solig'ini to'lashi lozim?

6-masala sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha

yuridik shaxsni byudjetga to'lashi lozim bo'lgan foyda solig'ini hisoblang:

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori					
	Xarajatlar, ming so'm					
	ishlab chiqarilgan tovar hajmi, mln. so'm	xom ashyo, materiallar	uskunalarni ta'mirlash uchun xarajatlar	yoqilg'i va energiya sarfi uchun xarajatlar	iste'mol qilingan suv uchun xarajatlar	belgilangan me'yorlar doirasida ishlab chiqarish vaqtidagi texnologik yo'qotishlar
1	2	3	4	5	6	7
1	130	320	300	400	140	45
2	170	250	330	430	210	75
3	210	200	360	470	270	95
4	300	160	570	750	300	65
5	140	130	650	870	160	90
6	180	104	450	590	220	55
7	250	839	120	1580	290	46
8	320	670	750	990	320	85
9	410	537	900	1190	240	50
10	190	429	840	1110	350	35
11	160	344	600	790	180	48
12	310	275	960	1260	230	58
13	280	220	420	550	280	40
14	350	176	1080	1420	370	62
15	420	141	690	910	400	75
16	230	113	720	950	200	87
17	150	90	510	670	390	95
18	440	720	780	1030	420	64
19	330	580	810	1070	150	100
20	290	460	390	510	410	58
21	430	320	870	1150	500	75
22	400	256	540	710	170	62
23	340	204	930	1220	480	93
24	200	163	630	830	420	89
25	480	1 311	990	1300	360	68

1	2	3	4	5	6	7
26	390	149	1020	1340	250	72
27	220	839	1050	1380	380	58
28	460	671	1110	146	490	52
29	370	537	1140	150	190	54
30	260	429	480	63	260	56

7-masala. Yuridik shaxs aukcion o'tkazishga 150 mln.so'mli daromad ko'rdi. Ushbu daromadni amalga oshirishda 12 mln.so'mli moddiy xarajatlar sarflandi. Yuridik shaxs byudjetga qancha foyda solig'ini to'laydi?

7-masala sharti asosida quyida jadvalda berilgan variantlar bo'yicha yuridik shaxsni byudjetga to'lashi lozim bo'lgan foyda solig'ini hisoblang:

Variantlar №	Hisobot davridagi ko'rsatkichlar va ularning miqdori, mln.so'm	
	Daromad summasi	Moddiy xarajati summasi
1	2	3
1	1 031	242
2	925	193
3	660	155
4	528	1 800
5	422	1 440
6	338	1 152
7	270	922
8	216	737
9	173	590
10	12 000	472
11	9 600	378
12	7 680	302
13	6 144	242
14	4 915	1 800
15	3 932	1 440
16	3 146	1 152
17	2 517	922
18	2 013	737
19	1 611	590
20	12 000	472
21	9 600	378

1	2	3
22	7 680	302
23	6 144	124
24	4 915	99
25	3 932	79
26	3 146	63
27	2 517	51
28	2 013	41
29	1 611	32
30	1 288	26

8-masala. Yuridik shaxs hisobot yilida 240 mln.so'mli mahsulot ishlab chiqardi. Ushbu korxona hisobot yilida 68 mln.so'mli mahsulotni eksport qildi. Ushbu mahsulotni ishlab chiqarishda 27 mln.so'mli moddiy xarajatlar, 14 mln.so'mli mehnatga haq to'lash bo'yicha xarajatlar, 17 mln.so'mli amortizatsiya ajratmalari va 200 ming so'mli boshqa xarajatlar qilindi. Ushbu yuridik shaxsni hisobot yili uchun byudjetga to'lashi lozim bo'lgan foyda solig'ini aniqlang.

8-masala sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha yuridik shaxsni hisobot yili uchun byudjetga to'lashi lozim bo'lgan foyda solig'ini aniqlang:

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori					
	Ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi	Mahsulot eksporti	Moddiy xarajatlar	Mehnatga haq to'lash bo'yicha xarajatlar	Amortizatsiya ajratmalari	boshqa xarajatlar
1	2	3	4	5	6	7
1	4200	290	54	400	14	45
2	2300	720	93	430	21	75
3	5500	580	63	470	27	95
4	4400	460	99	750	30	65
5	3300	320	33	870	36	90
6	2900	256	36	590	22	55
7	4300	204	12	158	29	46
8	3300	163	75	99	32	85
9	3700	320	90	119	24	50

1	2	3	4	5	6	7
10	3100	250	84	111	35	35
11	3000	200	60	790	48	48
12	8400	160	96	1260	53	58
13	7800	130	102	550	58	40
14	5500	429	105	142	37	62
15	4320	344	100	910	40	75
16	4000	275	80	950	20	87
17	3400	1 311	48	670	39	95
18	2000	149	57	103	42	64
19	4800	839	66	107	15	100
20	3900	671	45	51	41	58
21	2200	537	87	115	50	75
22	4600	435	42	71	17	62
23	3700	104	38	122	48	93
24	2600	839	69	83	42	89
25	4100	670	72	130	36	68
26	6900	537	51	134	25	72
27	7600	220	78	138	38	58
1	2	4	5	6	7	8
28	3100	176	81	146	49	52
29	2800	141	920	150	19	54
30	350	113		63	26	56

9-masala. Xizmat ko'rsatish sohasida korxona moliyaviy hisobot choragida 124 mln.so'lni yalpi daromad ko'rdi. Shundan 40 foizi plastik kartochka orqali amalga oshirildi. Ushbu korxonaning moliyaviy hisobot choragida to'lashi lozim bo'lgan daromad solig'ini aniqlang.

9-masala sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha korxonaning moliyaviy hisobot choragida to'lashi lozim bo'lgan daromad solig'ini hisoblang:

Variantlar №	Hisobot davridagi ko'rsatkichlar va ularning miqdori	
	Yalpi daromad summasi, mln.so'm	Plastik kartochka foizi, %da
1	2	3
1	134	40
2	200	50

1	2	3
3	320	60
4	220	70
5	410	80
6	510	90
7	174	60
8	250	20
9	210	30
10	164	50
11	210	40
12	380	60
13	194	80
14	240	20
15	320	40
16	184	50
17	420	80
18	350	90
19	500	70
20	185	50
21	144	60
22	295	40
23	315	20
24	415	30
25	515	80
26	325	60
27	425	50
28	154	80
29	286	20
30	345	10

10-masala. Korxona moliyaviy hisobot choragida 20 mln.so'mli daromad ko'rdi. Xayriya jamg'armasiga korxona 200 ming so'm mablag' tushirdi. Ushbu mablag'dan to'lanadigan foyda solig'ini hisoblang.

10-masala sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha yuridik shaxsni byudjetga to'lashi lozim bo'lgan foyda solig'ini hisoblang:

Variantlar №	Hisobot davridagi ko'rsatkichlar va ularning miqdori	
	Daromad summasi, mln.so'm	Xayriya jamg'armasiga tushirilgan mablag' summasi, ming so'm
1	2	3
1	134	40
2	200	50
3	320	60
4	220	70
5	410	80
6	510	90
7	174	60
8	250	20
9	210	30
10	164	50
11	210	40
12	380	60
13	194	80
14	240	20
15	320	40
16	184	50
17	420	80
18	350	90
19	500	70
20	185	50
21	144	60
22	295	40
23	315	20
24	415	30
25	515	80
26	325	60
27	425	50
28	154	80
29	286	20
30	345	10

Nazorat savollari

1. Foyda solig'i O'zbekistonda qachon joriy qilingan?

2. Yuridik shaxslar foyda solig'ini to'lovchilari kimlar?
3. Rezident va norezident kimlar va ular qandan tartibda soliqqa tortiladi?
4. Soliq obyekt va soliqqa tortish bazasi qanday aniqlanadi?
5. Korxonaning moliyaviy faoliyat natijalari qanday aniqlanadi?
6. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i stavkalari qaysi mezonlar asosida tabaqalashtirilgan?
7. Mahsulotini eksport qiluvchi korxonalar uchun qanday stavkalar belgilangan?
8. Qanday yuridik shaxslar foyda solig'idan to'liq ozod etiladi?
9. Yuridik shaxslarning qanday foydasi yuridik shaxslar foyda solig'ini to'lashdan ozod etiladi?
10. Yuridik shaxslarning qanday xarajatlari soliqqa tortiladigan daromaddan kamaytiriladi?

3-amaliy mashg'ulot

4-mavzu: Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i va uning o'ziga xostigi

Mavzuga doir masalalarni yechish uchun yanvardan iyulgacha bo'lgan oylar bo'yicha eng kam ish haqining 5 va 10 baravarlarini aniqlab olamiz. 2014 y. yanvar oyiga EKI $\bar{H}$ = 96105 so'm (2013 y. 02.12.dagi Prezident Farmoni)

Yanvar oyi uchun

1) $EKI\bar{H} \times 5 = 96\ 105\ so'm \times 5 = 480\ 525\ so'm$

2) $EKI\bar{H} \times 10 = 96\ 105\ so'm \times 10 = 961\ 050\ so'm$

Fevral oyi uchun

1) $EKI\bar{H} \times 5 \times 2 = 480\ 525\ so'm \times 2 = 961\ 050\ so'm$

2) $EKI\bar{H} \times 10 \times 2 = 480\ 525\ so'm \times 2 = 961\ 050\ so'm$

Mart oyi uchun

1) $EKI\bar{H} \times 5 \times 3 = 1\ 441\ 575\ so'm$

2) $EKI\bar{H} \times 10 \times 3 = 2\ 883\ 150\ so'm$

April oyi uchun

1) $EKI\bar{H} \times 5 \times 4 = 1\ 922\ 100\ so'm$

2) $EKI\bar{H} \times 10 \times 4 = 3\ 844\ 200\ so'm$

May oyi uchun

1) $EKI\bar{H} \times 5 \times 5 = 2\ 402\ 625\ so'm$

2) $EKI\bar{H} \times 10 \times 5 = 4\ 805\ 250\ so'm$

Iyun oyi uchun

1) $EKI\bar{H} \times 5 \times 6 = 2\ 883\ 150\ so'm$

2) $EKI\bar{H} \times 10 \times 6 = 5\ 766\ 300\ so'm$

Iyul oyi uchun

$$1) \text{EKIH} \times 5 \times 7 = 3\,363\,675 \text{ so'm}$$

$$2) \text{EKIH} \times 10 \times 7 = 6\,727\,350 \text{ so'm}$$

1-masala

Tashkilot xodimiga yanvar oyida jami 180 ming so'm miqdorida daromad hisoblangan (jumladan: lavozim maoshi - 120000 so'm, lavozim maoshga ustama (50%) - 60000 so'm). Yanvar oyi uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.

Masalaning yechimi:

$$1. SS = 180 \text{ ming so'm} \times 7,5 \% / 100\% = 13\,500 \text{ so'm}$$

$$2. PJ = 180 \text{ ming so'm} \times 1 \% / 100\% = 1800 \text{ so'm}$$

$$3. SS_{\text{byudjet}} = 13\,500 \text{ so'm} - 1\,800 \text{ so'm} = 11\,700 \text{ so'm}$$

1-masalaning sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha jismoniy shaxslarni byudjetga to'lashi lozim bo'lgan daromad soliq summasini aniqlang:

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori, ming so'm		
	Lavozim maoshi summasi	Ustama haq summasi	hisoblangan daromad summasi
1	2	3	4
1	100	90	
2	260	120	
3	190	150	
4	190	100	
5	130	100	
6	150	50	
7	270	100	
8	200	130	
9	220	60	
10	120	100	
11	100	50	
12	110	60	
13	120	70	
14	160	100	
15	210	90	
16	260	80	
17	220	50	

1	2	3	4
18	120	60	
19	105	75	
20	120	80	
21	210	60	
22	125	45	
23	285	75	
24	325	105	
25	205	45	
26	115	65	
27	285	65	
28	295	115	
29	265	85	
30	255	95	

2-masala

Tashkilot xodimiga yanvar oyida jami 500 ming so'm miqdorida daromad hisoblangan (jumladan: lavozim maoshi – 320 ming so'm lavozim maoshga ustama – 180 ming so'm). Yanvar oyi uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.

Masalaning yechimi:

- $SS = (96\ 105 \times 5 \times 7,5 \% / 100 \%) + ((500 \text{ ming so'm} - 480\ 525 \text{ so'm}) \times 16 \% / 100\%) = 36\ 039 \text{ so'm} + 3\ 116 \text{ so'm} = 39\ 155 \text{ so'm}$
- $PJ = 500 \text{ ming so'm} \times 1 \% / 100\% = 5\ 000 \text{ so'm}$
- $SS_{\text{byudjet}} = 39\ 155 - 5\ 000 \text{ so'm} = 34\ 155 \text{ so'm}$

2-masalaning sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha jismoniy shaxslarni byudjetga to'lashi lozim bo'lgan daromad soliq summasini aniqlang:

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori, ming so'm		
	lavozim maoshi summasi	Ustama haq summasi	hisoblangan daromad summasi
1	2	3	4
1	390	195	
2	585	293	
3	420	210	
4	520	260	

1	2	3	4
5	360	180	
6	540	270	
7	350	175	
8	525	263	
9	320	160	
10	480	240	
11	620	310	
12	350	175	
13	525	263	
14	250	125	
15	375	188	
16	560	280	
17	510	255	
18	765	180	
19	680	240	
20	700	250	
21	580	290	
22	570	270	
23	525	260	
24	480	240	
25	620	310	
26	600	300	
27	500	250	
28	390	190	
29	585	290	
30	720	200	

3-masala

Tashkilot xodimiga yanvar oyida jami 1 mln.so'm miqdorida daromad hisoblangan (jumladan: lavozim maoshi – 650 ming so'm, lavozim maoshga ustama – 250 ming so'm). *Yanvar oyi uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.*

Masalaning yechimi:

$$\begin{aligned}
 4. \text{ SS} &= (96\,105 \times 5 \times 7,5 \% / 100 \%) + ((96\,105 \times 10 - 96\,105 \times 5) \times 16 \% \\
 &\quad / 100\%) + ((1 \text{ mln.so'm} - 96\,105 \times 10 \text{ so'm}) \times 22 \% / 100\%) = \\
 &= 36\,039 \text{ so'm} + 76\,884 \text{ so'm} + 8\,569 \text{ so'm} = 118\,410 \text{ so'm}
 \end{aligned}$$

$$5. PJ = 900 \text{ ming so'm} \times 1 \% / 100\% = 9000 \text{ so'm}$$

$$6. SS_{\text{byudjet}} = 118\,410 \text{ so'm} - 9000 \text{ so'm} = 109\,410 \text{ so'm}$$

3-masalaning sharti asosida quyidagi jadvalda berilgan variantlar bo'yicha jismoniy shaxslarni byudjetga to'lashi lozim bo'lgan daromad soliq summasini aniqlang.

Variantlar №	Ko'rsatkichlar va ularning miqdori, ming so'm		
	lavozim maoshi summasi	Ustama haq summasi	hisoblangan daromad summasi
1	2	3	4
1	680	340	
2	1020	510	
3	650	350	
4	620	496	
5	560	448	
6	840	672	
7	580	464	
8	870	696	
9	720	576	
10	1080	864	
11	620	496	
12	560	448	
13	840	672	
14	630	504	
15	945	756	
16	560	448	
17	670	420	
18	1000	210	
19	680	544	
20	700	560	
21	580	464	
22	570	456	
23	625	500	
24	650	520	
25	620	496	
26	600	480	
27	550	440	

1	2	3	4
28	800	640	
29	920	400	
30	700	550	

5-masala

Tashkilot xodimiga yanvar-fevral oylarida jami 360 ming so'm miqdorida daromad hisoblangan. *Yanvar-fevral oylari uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.*

6-masala

Tashkilot xodimiga yanvar-fevral oylarida jami 1 mln. so'm miqdorida daromad hisoblangan. *Yanvar-fevral oylari uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.*

7-masala

Tashkilot xodimiga yanvar-fevral oylarida jami 1 mln. 900 ming so'm miqdorida daromad hisoblangan. *Yanvar-fevral oylari uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.*

8-masala

Afg'oniston Respublikasida xizmat qilgan tashkilot xodimiga yanvar-fevral oylarida jami 360 ming so'm miqdorida daromad hisoblangan. *Yanvar-fevral oylari uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.*

9-masala

Afg'oniston Respublikasida xizmat qilgan tashkilot xodimiga yanvar-fevral oylarida jami 1 mln. so'm miqdorida daromad hisoblangan. *Yanvar-fevral oylari uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.*

10-masala

Afg'oniston Respublikasida xizmat qilgan tashkilot xodimiga yanvar-fevral oylarida jami 1 mln. 900 ming so'm miqdorida daromad hisoblangan. *Yanvar-fevral oylari uchun undirilishi lozim bo'lgan soliqning umumiy miqdorini hisoblang.*

JISMONIY SHAXSLAR DAROMADLARINI SOLIQQA TORTISH

1. Ish haqi ko'rinishida hamda mol-mulkni ijaraga berishdan olingan daromadlari. (8 – 22% stavkada).

2. Foiz va dividend ko'rinishidagi daromadlar. (10% stavkada).

3. Noqulay tabiiy-iqlim sharoitlari bilan bog'liq bo'lgan ish haqiga qo'shimcha to'lovlar va koeffitsientlar (tuman to'lovlari va h.k.) (8% stavkada).

4. O'ta zararli, o'ta og'ir, zararli va og'ir sharoitli ishlarda olingan daromadlar:

4.1. Ishlab chiqarishlar, muassasalar, ishlar, kasblar, lavozimlar va ko'rsatkichlarning 1, 2 va 3-son ro'yxatlariga kiritilganlar (VMQ 12.05.1994 y. 250-son). (daromaddan soliq olish darajasi 22%dan ortmaydi).

4.2. 1-son (III q), hamda 2-son (I q) ro'yxatlarda qayd etilgan ishlar hunarlar va lavozimlarda band bo'lgan ayollarning daromadi (VMQ 12.05.1994 y. 250-son) (daromaddan soliq olish darajasi 20%dan ortmaydi).

5. Tadbirdorlik faoliyatidan olingan daromadlar. (faoliyat turlig'iga qarab qat'iy belgilangan soliq stavkasi).

2-chizma. Jismoniy shaxslar daromadidan olinadigan soliqlar

Nazorat savollari

1. Barcha jismoniy shaxslar soliqqa tortish maqsadida qanday toifaga bo'linadi?
2. Daromad solig'i obyekt va soliqqa tortish bazasi qanday aniqlanadi?
3. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i stavkalari qaysi mezonlar asosida tabaqalashtirilgan?
4. Qanday jismoniy shaxslar daromad solig'idan to'liq ozod etiladi?
5. Jismoniy shaxslarning qanday daromadidan daromad solig'ini to'lashdan ozod etiladi?
6. Jismoniy shaxslarning qanday daromadlari soliqqa tortiladigan daromaddan kamaytiriladi?
7. Daromad solig'i ushlab qolayotgan yuridik shaxslar nimalarni bajarishi shart?
8. Jismoniy shaxslar jami yillik daromadi bo'yicha deklaratsiya qaysi hollarda topshiriladi?

4-amaliy mashg'ulot

5-mavzu: O'zbekistonda qo'shilgan qiymat solig'ini joriy qilishning iqtisodiy sabablari va ahamiyati

1-masala. *Quyidagi ma'lumotlarga asosan qo'shilgan qiymat solig'ini hisoblang (ming so'm).*

1. Hisobot davrida xarid qilingan xom-ashyo va materillar – 6500
2. Hisobot davrida jo'natilgan tovarlar qiymati – 13200

Yechilishi:

1. Korxona hisobot davrida jo'natilgan tovariari buyicha imtiyozga ega bo'lmaganligi bois jami realizatsiyadan soliq tulaydi, ya'ni:

$$Sqqs = Stob \times SS / 100 = 13200 \times 20 \% = 2640 \text{ ming so'm.}$$

(bu yerda, Sqqs – iste'molchilardan undiriladigan soliq summasi; Stob – soliqqa tortiladigan oborot; SS – soliq stavkasi).

2. Byudjetga o'tkazilishi lozim bulgan soliq summasini aniqlash uchun hisobot davrida qo'shilgan qiymat solig'i bilan xarid qilingan xom-ashyo va materiallar uchun to'langan qo'shilgan qiymat solig'ini ayirishimiz lozim, ya'ni:

$$Tqqs = 6500 \times 20 \% = 1300 \text{ ming so'm}$$

3. Byudjetga o'tkazilishi lozim bulgan soliq summasi hisobot davrida jo'natilgan tovarlar bo'yicha hisoblangan qo'shilgan qiymat solig'idan xarid qilingan xom-ashyo va materiallar uchun to'langan qo'shilgan qiymat solig'ining chegirmasiga teng, ya'ni:

$$SBqqs = Sqqs - Tqqs = 2640 - 1300 = 1340 \text{ ming so'm.}$$

2-masala. *Qo'shilgan qiymat solig'i to'lovchisi bo'lgan qayta ishlash korxonasi joriy yilda quyidagi ko'rsatkichlarga ega:*

- mahsulotni sotishdan tushgan tushum – 1400 ming so'm;
- bunda qaytarib berilishi lozim bo'lgan idishning narxi – 250 ming so'm;
- tekinga tannarxi bo'yicha 120 ming so'mlik mahsulot berilgan
- olingan jarima summasi – 25 ming so'm;
- bankdan olingan foizlar – 10 ming so'm;
- 300 ming so'm korxona tomonidan nomoddiy aktivlar sotilgan (boshlang'ich narxi – 500 ming so'm, to'plangan amortizatsiya – 320 ming so'm);
- noliqvid xom-ashyo zaxiralari sotishdan tushgan tushum – 87 ming so'm, ularning tannarxi – 75 ming so'm;
- hisobvaraq-fakturada olingan qo'shilgan qiymat solig'i
- xom ashyo uchun – 320 ming so'm;
- ishlab chiqarish inshootlarini ijaraga berishdan – 150 ming so'm;

- uyali aloqadan – 70 ming so'm;

Aniqlang.

Joriy davrda davlat byudjetiga to'lanishi lozim bo'lgan qo'shilgan qiymat solig'i necha so'mga teng?

3-masala. *Quyidagi ma'lumotlarga asosan qo'shilgan qiymat solig'ini hisoblang (ining so'm).*

1. Hisobot davrida xarid qilingan xom-ashyo va materillar - 2500
2. Xarid qilingan asosiy vositalar - 4500
3. Hisobot davrida jo'natilgan tovarlar qiymati - 13000
4. Asosiy vositalar realizatsiyasi - 900
5. Asosiy vositalarning eskirish qiymati - 400

Echilishi:

1. a) $S_{qqs} = Stob \times SS/100 = 13000 \times 20 \% = 2600$ ming so'm;

b) Asosiy vositalar realizatsiyasida qo'shilgan qiymat solig'i asosiy vositalarning realizatsiyasi va eskirish qiymati o'rtasidagi farqdan hisoblanadi, ya'ni:

$$S_{qqs} = Tq \times SS / (SS + 100) = 500 \times 20 / (20 + 100) = 83.3 \text{ ming so'm.}$$

(bu erda. Tq – qo'shilgan qiymat solig'i ham hisobga olingan tovar qiymati).

$$S_{qqs} = 2600 + 83.3 = 2683.3 \text{ ming so'm;}$$

$$2. T_{qqs} = 2500 \times 20 \% = 500 \text{ ming so'm.}$$

O'z iste'moli uchun xarid qilingan asosiy vositalar uchun to'langan qo'shilgan qiymat solig'i summasi hisobga olinmaydi, balki asosiy vositaning qiymati sifatida kirim qilinadi, shuning uchun 3500 ming so'mga xarid qilingan asosiy vositalar qiymatidagi qo'shilgan qiymat solig'i hisobga olinmaydi.

$$3. B_{qqs} = S_{qqs} - T_{qqs} = 2683.3 - 500 = 2183.3 \text{ ming so'm.}$$

4-masala. *Quyidagi ma'lumotlarga asosan qo'shilgan qiymat solig'ini hisoblang (ming so'm):*

1. Hisobot davrida xarid qilingan xom-ashyo va materillar – 2220
 2. Hisobot davrida jo'natilgan tovarlar qiymati qo'shilgan qiymat solig'i bilan – 4500
- shundan, eksport – 2500.

5-masala. *Quyidagi ma'lumotlarga asosan qo'shilgan qiymat solig'ini hisoblang (ming so'm):*

1. Hisobot davrida xarid qilingan xom-ashyo va materillar – 2500
 2. Hisobot davrida jo'natilgan tovarlar qiymati – 3700
- shundan, erkin almashtiriladigan valyutaga eksport – 1800

Nazorat savollari

1. Qo'shilgan qiymat qanday tarkib topadi?
2. Qo'shilgan qiymat solig'i ilk bor qaysi davlatda kim tomonidan joriy etilgan?
3. Qo'shilgan qiymat solig'ining davlat byudjeti daromadlarini shakllantirishdagi ahamiyati qanday?
4. Qo'shilgan qiymat solig'ini qanday shaxslar to'laydi?
5. Qo'shilgan qiymat solig'i obyekti qanday aniqlanadi?
6. Soliqqa tortiladigan oborot deganda nimani tushunasiz?
7. Qo'shilgan qiymat solig'i stavkalari va ularni qo'llash tartibi qanday?
8. Nollik stavka qaysi tovarlar (ish va xizmatlar)ga nisbatan qo'llaniladi?
9. Qo'shilgan qiymat solig'ini to'lash va hisobotni taqdim etish tartibi qanday?
10. Import tovarlarga qo'shilgan qiymat solig'i qaysi formula orqali aniqlanadi?

5-amaliy mashg'ulot

6-mavzu: Aksiz solig'i va uning soliq tizimida tutgan o'rni, namda o'ziga xos xususiyatlari

1-masala. *Quyidagi ma'lumotlarga asosan aksiz solig'ini hisoblang (ming so'm):*

1. Korxonaning hisobli bahosi – 2200
2. Mahsulot uchun belgilangan soliq stavkasi – 25 %.

Echilishi:

Aksiz solig'i quyidagicha aniqlanadi:

$$As = O \times A / 100 = (2200 \times 25) / 100 = 550 \text{ ming so'm} \text{ yoki}$$

$$As = 2750 - 2200 = 550 \text{ ming so'm}$$

2-masala. *Quyidagi ma'lumotlarga asosan aksiz solig'i va qo'shilgan qiymat solig'ini hisoblang (ming so'm).*

1. Hisobot davrida xarid qilingan xom-ashyo va materiallar–3800.
2. Korxonaning hisobli bahosi – 7000.
3. Mahsulot uchun belgilangan soliq stavkasi – 10 %.

3-masala. 40 ming butilka (0.5l dan) aroqni sotishda aksiz solig'i summasini hisoblang, agarda aroqdan spirtning hajmi 40% ni tashkil etsa.

Aksiz solig'i summasini hisoblang?

4-masala. Yuridik shaxs O'zbekiston Respublikasi bojxona xududiga 1 mln. dona sigaretani import qilmoqda. Mazkur sigaretalardan bojxonada to'lanadigan aksiz solig'ini aniqlang.

Markalanadigan, import qilinadigan tamaki mahsulotlariga aksiz solig'i quyidagicha hisoblanadi:

Tovarning nomlanishi	Mahsulot birligi uchun narxi, AQSH doll.	1 mln. dona uchun bojxona qiymati	Aksiz stavkalari va summasi		
			Soliq solinadigan baza	Stavka	Summa
Filtrli sigaretalar	0,03	30,0 ming. AQSH doll.*			

4-masala. Alkogolli mahsulot bo'yicha byudjetga to'lanadigan aksiz solig'ini hisoblang:

№	Ko'rsatkichlar	Konyak	Aroq	Vino
1.	Tayor mahsulotning fizik hajmi			
2.	Aksiz solig'i stavkasi			
	Tayor mahsulotning 1 daliga so'mda			
3.	Hisoblangan aksiz solig'ining summasi			

Topshiriqlar

Variant №	Konyak	Aroq	Vino	Variant №	Konyak	Aroq	Vino
	Tayor mahsulotning fizik hajmi				Tayor mahsulotning fizik hajmi		
1.	450	430	480	16	900	880	930
2	480	460	510	17	930	910	960
3	510	490	540	18	960	940	990
4	540	520	570	19	990	970	1020
5	570	550	600	20	1020	1000	1050
6	600	580	630	21	1050	1030	1080
7	630	610	660	22	1080	1060	1110
8	660	640	690	23	1110	1090	1140
9	690	670	720	24	1140	1120	1170
10	720	700	750	25	1170	1150	1200
11	750	730	780	26	1200	1180	1230

realizatsiya qilgan. Korxonaning hisobot davrida to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini aniqlang.

yechilishi:

1. Neft mahsulotlarini qayta ishlashdan olingan haqiqatda sotilish qiymatidan 20,0 % da to'lanishi belgilangan;

2. Neft mahsulotlarining qayta ishlashdan olingan mahsulotning haqiqatda sotilish qiymati va belgilangan soliq stavkasidan kelib chiqib yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblaymiz.:

$$1600 \times 20 \% = 320,0 \text{ ming so'm}$$

2-masala. Ko'mir qazib oluvchi korxona hisobot davrida 1900 tonna ko'mir qazib olgan va uning 45 foizini 8400 ming so'mga realizatsiya qilgan. Korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

3-masala. Korxona hisobot davrida 2500 tonna temir rudasini qazib olib, uning bir qismini 1300 ming so'mga QQS bilan realizatsiya qilgan. Korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

4-masala. Energiya manbalarining barcha turlari bo'yicha qazib olingan xomashyoni 790 ming m.kub hisobida korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

5-masala. Rangli va noyob metallarning barcha turlari bo'yicha qazib olingan xomashyoni 90 tonna hisobida korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

6-masala. Asl metallarning barcha turlari bo'yicha qazib olingan xomashyoni 80 tonna hisobi bo'yicha korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

7-masala. Kon-kimyo xomashyosining barcha turlari bo'yicha qazib olingan xomashyoni 220 ming tonna hisobida korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

8-masala. Kon-ruda xomashyosining barcha turlari bo'yicha qazib olingan xomashyoni 250 ming tonna hisobida korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

9-masala. Metallurgiya uchun noruda xomashyosining barcha turlari bo'yicha qazib olingan xomashyoni 280 ming tonna hisobida korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

10-masala. Noruda qurilish materiallarining barcha turlari bo'yicha qazib olingan xomashyoni 650 ming tonna hisobida korxonaning to'lashi lozim bo'lgan yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

11-masala. Korxonaning to'lashi lozim bo'lgan qo'shimcha foyda soliq summasini mahsulot turiari bo'yicha hisoblang. Soliq solinadigan bazaning miqdori 350 tonnani tashkil etadi.

12-masala. Foydali qazilmalarni razvedka qilish va qidirish huquqining barcha turlari bo'yicha imzolanadigan bonusni to'lanishi lozim bo'lgan summasini hisoblang.

13-masala. Foydali qazilmalarni qazib olish huquqining barcha turlari bo'yicha tijorathop topilmasi bonusini to'lanishi lozim bo'lgan summasini hisoblang. Vakolatli davlat organi tomonidan tasdiqlangan konda foydali qazilmalarning qazib olinadigan zahiralari hajmi 900 tonnani tashkil etadi.

Nazorat savollari

1. Yer qa'ridan foydalanganda soliqqa tortishning zarurligi nimada?
2. Bonuslar nima?
3. Renta nima?
4. Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq rushumi asosan qaysi er osti qazilma boyliklari hissasiga to'g'ri keladi?
5. Respublikamizda eng yirik soliq to'lovchilar jumlasiga qaysi korxonalar kiradi?
6. Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq tushumining asosiy qismi respublikamizning qaysi xududlari hissasiga to'g'ri keladi?
7. Yer qa'ridan foydalanganda soliqqa tortish obyekti va bazasi qanday aniqlanadi?
8. Qaysi mezonlar asosida soliq stavkalari tabaqalashtiriladi?
9. Hozirgi vaqtda yer osti qazilma boyliklarning nechta turiga nisbatan soliq stavkalari belgilangan?
10. Soliq kodeksida yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqdan imtiyozlar ko'zda tutilganmi?
11. Keng tarqalgan foydali qazilmalarni qazib olish bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslar qanday tartibda soliq majburiyatlarini amalga oshiradilar?

12	780	760	810	27	1230	1210	1260
13	810	790	840	28	1260	1240	1290
14	840	820	870	29	1290	1270	1320
15	870	850	900	30	1320	1300	1350

5-masala. O'simlik (paxta) yog'i bo'yicha byudjetga to'lanadigan aksiz solig'ini hisoblang:

Tovarning nomi	Mahsulot birligi uchun narxi, so'mda	Sotilgan hajmi, tonnada	Aksiz soliq stavkasi va summasi		
			Soliq solinadigan bazasi	Stavkasi	Summa
Benzin Ai-91					
Benzin Ai-95					
Aviakerosin					

Topshiriqlar

Variant №	Sotilgan mahsulotning fizik hajmi, tonnada		
	Ai-91	Ai-95	Aviakerosin
1	2	3	4
1.	201190	1488856	267784
2	221309	1637742	294562
3	243440	1801516	324019
4	267784	1981668	356420
5	294562	2179834	392062
6	324019	2397818	431269
7	356420	2637600	474395
8	392062	2901360	521835
9	431269	211190	574019
10	474395	201190	631420
11	521835	221309	694562
12	574019	243440	764019
13	631420	267784	840421
14	694562	294562	924463
15	764019	324019	1016909
16	840421	356420	1118600

1	2	3	4
17	924463	392062	243440
18	1016909	431269	267784
19	1118600	474395	294562
20	1230460	521835	1230460
21	1353506	574019	1353506
22	1488856	631420	1488856
23	1637742	694562	1637742
24	1801516	764019	1801516
25	1981668	840421	1981668
26	2179834	924463	2179834
27	2397818	1016909	2397818
28	2637600	1118600	2637600
29	2901360	1230460	631420
30	211190	1353506	694562

Nazorat savollari

1. Aksiz solig'i qachon joriy etildi?
2. Aksiz solig'i to'lovchilar qanday guruhlanadi?
3. Aksiz esti tovarlarini aniqlash mezonlari qanday?
4. Aksiz solig'i obykti nimalardan iborat?
5. Aksiz solig'ining bazasi qanday aniqlanadi?
6. Aksiz solig'ini to'lashdan kimlar ozod etilgan?
7. Aksiz solig'i stavkalari va aksizosti tovarlar ro'yxati kim tomonidan belgilanadi?
8. Aksiz solig'ini hisobga olish tartibi qanday?
9. Alohida tovarlar bo'yicha byuujetga to'lanadigan aksiz solig'ini hisoblab chiqishning xususiyatlari nimada?
10. Aksiz solig'i hisobini taqdim etish va soliqni to'lash muddatlari qanday?
11. Aksiz markalari nima va u qachon joriy etilgan?
12. Qanday holatda aksizga tortiladigan tovarlar markalanmaydi?
13. Markalarni xarid qilishga doir buyurtmanoma qaysi bank orqali amalga oshiriladi?

6-amaliy mashg'ulot

7-mavzu: Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliqning o'ziga xos xususiyatlari

1-masala. Neft qazib oluvchi korxona hisobot davrida 1600 tonna neft qazib olgan. Korxona qayta ishlash uchun 1600 ming so'mga (QQS va aksiz solig'isiz)

1	2	3	4
2.	11000	50	50
3.	7000	40	60
4.	5000	10	90
5.	12000	40	60
6.	8000	80	20
7.	9500	60	40
8.	13400	70	30
9.	7800	30	70
10.	6000	80	20
11.	13000	60	40
12.	15000	40	60
13.	18000	50	50
14.	20000	30	70
15.	17000	90	10
16.	14000	40	50
17.	8500	20	80
18.	12500	60	40
19.	9400	50	50
20.	13600	90	10
21.	14700	70	30
22.	15200	20	80
23.	11600	40	60
24.	10700	60	40
25.	25000	70	30
26.	19000	40	60
27.	11800	20	80
28.	22000	60	40
29.	20400	90	10
30.	25700	50	50

3-masala. Kommunal xo'jaligi hisobot davrida 170 000 metr kub hajmida aholi punktlarini suv bilan ta'minlangan. Shuningdek o'z iste'moli uchun 27000 metr kub yer usti suv resurslaridan foydalangan. *Korxona to'lashi lozim bo'lgan suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqlar summasini hisoblang.*

4-masala. Sanoat korxonasi M.Ulug'bek tumani DSida ro'yxatiga olingan. Korxona hisobot davrida Qibray tumani hududidagi suv resurslaridan (yer usti

manbalaridan) 35000 metr kub, o'zi joylashgan tuman yer osti suv manbalaridan 16000 metr kub foydalangan. *Korxonaning hisobot davrida to'lashi lozim bo'lgan suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang. Korxona soliq hisob-kitobini qaysi tuman DSiga taqdim etishi va soliq to'lashini aniqlang*

Nazorat savollari

1. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni joriy etishdan ko'zda tutilgan maqsad nima?
2. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni to'lovchilari kimlar?
3. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni davlat byudjetiga ta'minlab beradigan asosiy soliq to'lovchilarni bilasizmi?
4. Jismoniy shaxslar suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni to'lovchilari bo'laolishadimi?
5. Soliqqa tortish obyekti qanday tartibda aniqlanadi?
6. Soliq stavkalari qaysi davlat organi tomonidan belgilanadi?
7. Soliq stavkalari qaysi mezonlar asosida o'rnatilgan?
8. Qanday yuridik shaxslar suv resurslaridan foydalanilganlik uchun soliqtan ozod etiladi?
9. Dehqon xo'jaliklari suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni byudjetga to'lash tartibi qanday amalga oshiriladi?
10. Soliq qaysi muddatda davlat byudjetiga o'tkaziladi?

7-amaliy mashg'ulot

9-mavzu: O'zbekiston Respublikasi soliq tizimiga mol-mulk solig'ining joriy etilishi va uning iqtisodiy mohiyati

1-masala: Korxona asosiy vositalarining 1 yanvar holati buyicha qiymati 1100 ming so'mni tashkil etib, aprel oyining birinchi o'n kunligida yana 250 ming so'mlik asosiy vosita kirib qilingan. Asosiy vositalarning eskirish qiymati 1 yanvar holatiga 100; 1 fevral holatiga 125; 1 mart holatiga 150; 1 aprel holatiga 250 ming so'mni tashkil etadi. Ushbu ma'lumotlarga asosan korxona *mol-mulk solig'ini hisoblang* (1-chorak uchun).

Yechilishi: 1. Korxona asosiy vositalarining 1-chorakdagi o'rtacha qoldiq qiymatini topishimiz lozim, ya'ni:

$QQ\ 1\text{yanv.} = 1100 - 100 = 1000\text{ ming so'm; } QQ\ 1\text{fev.} = 1100 - 125 = 975\text{ ming so'm;}$

8-mavzu: Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq

1-masala. Sanoat korxonasi hisobot davrida jami 60000 kub metr suv resurslaridan foydalangan bo'lib, shundan 35 foizi yer osti manbalaridan, qolgan qismi esa yer usti manbalaridan olingan. Korxona to'lashi lozim bo'lgan suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq summasini hisoblang.

Yechilishi: Sanoat korxonalari uchun ushbu soliq stavkalari yer usti manbalaridan olingan suv uchun bir kub metrga 640.0 tiyin, yer osti manabalaridan foydalanilgan suv uchun bir kub metrga 820.0 tiyin belgilangan.

Korxona 21000 kub metr ($60000 \times 35\%$) yer osti suvlaridan; 39000 kub metr ($60000 - 21000$) yer usti suvlaridan foydalangan:

Soliq summasi:

21000 kub metr $\times 54,6$ so'm = 1 146 600 so'm (yer osti suvlaridan)

39000 kub metr $\times 43$ so'm = 1 677 000 soni (yer usti suvlaridan)

1-masala sharti asosida talaba uchun topshiriq:

Variant №	Suv hajmi, m.kub	Yer usti manbalaridan foydalanilgan suv hajmi	Yer osti manbalaridan foydalanilgan suv hajmi
1	2	3	4
1.	9000	30	70
2.	11000	60	40
3.	7000	80	20
4.	5000	40	60
5.	12000	10	90
6.	8000	50	50
7.	9500	40	60
8.	13400	30	70
9.	7800	70	30
10.	6000	20	80
11.	13000	40	60
12.	15000	60	40
13.	18000	50	50
14.	20000	70	30
15.	17000	10	90

1	2	3	4
16.	14000	60	40
17.	8500	80	20
18.	12500	30	70
19.	9400	80	20
20.	13600	60	40
21.	14700	40	60
22.	15200	60	40
23.	11600	50	50
24.	10700	60	40
25.	25000	90	10
26.	19000	60	40
27.	11800	80	20
28.	22000	40	60
29.	20400	50	50
30.	25700	10	90

2-masala. Elektrostansiya hisobot davrida 45 000 kub.metr yer usti suv resurslaridan, 50000 kub.metr yer osti suv resurslaridan foydalangan. Korxona to'lashi lozim bo'lgan suv resurslaridan foydalanilganlik uchun soliq summasini hisoblang.

Yechilishi:

1. Elektrostansiyalar uchun ushbu soliq stavkalari yer usti manbalaridagi suv resurslaridan foydalanilganlik uchun 1 kub.metrga 12,4 so'm, yer osti manabalaridan foydalanilgan suv uchun 1 kub metrga 18,5 so'm belgilangan.

2. Foydalanilgan suv hajmidan va belgilangan soliq stavkasidan kelib chiqib soliq summasini hisoblaymiz:

$$45\,000 \times 12,4 \text{ so'm} = 558 \text{ ming so'm}$$

$$50\,000 \times 18,5 \text{ so'm} = 925 \text{ ming so'm}$$

$$\text{Jami: } 558 \text{ ming so'm} + 925 \text{ ming so'm} = 1 \text{ mln } 483 \text{ ming so'm}$$

2-masala sharti asosida talaba uchun topshiriq:

Variant №	Suv hajmi, mihg m.kub	yer usti manbalaridan foydalanilgan suv hajmi	yer osti manbalaridan foydalanilgan suv hajmi
1	2	3	4
1.	9000	40	60

QQ 1mart = 1100 – 150 = 950 ming so'm; QQ 1apr. = 1350 – 250 = 1100 ming so'm.

(bu erda, QQ - asosiy vositalarning qoldiq qiymati).

O'qq = 1yanv. : 2 + 1 fev. + 1mart + 1apr. : 2/12 = 1000 : 2 + 975 + 950 + 1100 : 2/12 = 881.3 ming so'm.

2. SS (M) = 881.3 x 3.5 % = 30.8 ming so'm.

2-masala. 1-masala va quyidagi ma'lumotlarga asosan *mol-mulk solig'ini hisoblang*. 1. 1 – korxonada mahsulot eksporti - 15 % ni; 2. 2 – korxonada mahsulot eksporti - 20 % ni; 3. 3 – korxonada mahsulot eksporti - 35 % ni; 4. 4 – korxonada mahsulot eksporti - 50 % ni tashkil etadi.

3-masala. 2008 yil 1 yanvar holatiga mol-mulk solig'i to'lovchi korxonada asosiy vosita va nomoddiy aktivlari bo'lmagan. 13 yanvarda korxona 670 ming so'mga kompyuter, 25 martda esa 290 ming so'mga printer sotib olgan.

Birinchi chorak uchun mol-mulk solig'ini hisoblang?

4-masala. Korxona mol-mulkining o'rtacha qoldiq qiymati 9003 ming so'mni tashkil etadi, bundan - me'yoriy muddatlarda tugatilmagan qurilishning qiymati – 3500 ming so'm; - 2275 ming so'mni O'zbekiston respublikasi Vazirlar Mahkamasining qaroriga binoan konservatsiya qilingan. Joriy davr uchun umumiy tushum 30300 ming so'm, bundan 7300 ming so'mligi korxona o'z mahsulotini erkin valyutaga sotgan.

Joriy davr uchun mol-mulk solig'i necha so'mni tashkil etadi?

5-masala. Fuqaro Toshent shahar Yunusobod tumani TS-2, 24-uydan xarid qilgan 4 xonali kvartirasining texnik inventarizatsiyalash byurosi tomonidan narxlangan bahosi 1850 ming so'mni tashkil etadi.

Mol-mulk solig'i summasini hisoblang?

6-masala. Fuqaro sentyabr oyida Toshent shahar Chilonzor tumanidan 4,0 sotix maydonga ega bo'lgan turarjoy sotib oldi. Sotib olingan turarjoyning texnik inventarizatsiyalash byurosi xodimlari tomonidan narxlangan qiymati 12450 ming so'mni tashkil etadi.

Mol-mulk solig'i summasini hisoblang va fuqaro yil uchun qancha miqdorda soliq to'lashi lozim bo'ladi.

7-masala. Fuqaro yanvar oyida o'z shaxsiy avtomashinasi uchun garaj sotib oldi. Garajning narxlangan qiymati 1480 ming so'mni tashkil etdi.

Nazorat savollari

1. Mol-mulk solig'i qachon joriy etilgan va uni joriy etishdan ko'zlangan maqsad nima?
2. Mol-mulk solig'ini davlat byudjeti daromadlari tarkibidagi ahamiyati qanday?
3. Yuridik shaxslardan undiriladigan mol-mulk solig'i to'lovchilari kimlar?
4. Soliqqa tortishning alohida tartibi o'rnatilgan korxonalar asosiy faoliyatidan tashqari boshqa faoliyat bilan shug'ullanganlarida mol-mulk solig'ini to'lashadimi?
5. Yuridik shaxslardan undiriladigan mol-mulk solig'ining obyekti va bazasi qanday aniqlanadi?
6. Korxona mol-mulking o'rtacha yillik qoldiq qiymati qanday tartibda topiladi?
7. Yuridik va jismoniy shaxslardan undiriladigan mol-mulk solig'i stavkalari kimning qarori bilan belgilanadi va qanday belgilangan?
8. Yuridik shaxslarning mol-mulk solig'idan kimlar imtiyozga ega?
9. Soliq idoralariga qaysi muddatlarda mol-mulk solig'i bo'yicha hisob-kitob topshiriladi?
10. Jismoniy shaxslardan undiriladigan mol-mulk solig'ining to'lovchilari kimlar?
11. Jismoniy shaxslarning qanday mol-mulk soliq solish obyekti va bazasi hisoblanadi?
12. Jismoniy shaxslardan olinadigan mol-mulk solig'i stavkalari kimning qarori bilan belgilanadi?
13. Jismoniy shaxslar mol-mulk solig'idan kimlar imtiyozga ega?
14. Jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'iga solinadigan soliqni hisoblab chiqarish va to'lash tartibi qanday?
15. Jismoniy shaxslarning mol-mulk solig'i summasi qaysi davlat organi tomonidan hisoblab chiqariladi?

7-amaliy mashg'ulot

10-mavzu: Yer solig'ining iqtisodiy mohiyati va joriy etilishining asosiy sabablari

1-masala. “Mingbuloq” hissadorlik jamiyatining er solig’i summasi 75 mln. so’mni tashkil etadi. Soliqning yig’imi darajasi 97%, kelgusi yil indeksatsiyasi 1.5 ni tashkil etadi. Korxonaning yillik soliq summasini hisoblang:

Yechilishi:

$$75000.0 \times 1.5 \times 97\% = 109125,0$$

2-masala. Toshkent shaxrining 8 zonasida joylashgan ishlab chiqarish korxonasiga shahar hokimi qarori bo’yicha ajratilgan er maydoni 5.5 ga ni tashkil etadi. Korxonaning hisobot yilida to’lashi lozim bo’lgan er solig’i summasini hisoblang va to’lash muddatlarini belgilang.

Yechilishi:

1. Toshkent shahrida yer uchastkalaridan foydalanganlik uchun er solig’i stavkalari 14ta zonaga ajratilgan holda belgilangan. Shunga muvofiq 2006 yi: 8 zona uchun har bir ga uchun 15230403 so’m belgilangan.

2. Yerning maydoni va belgilangan soliq stavkasidan kelib chiqib soliq summasini hisoblaymiz:

$$5.5 \times 15230403 = 83767216.5 \text{ so'm}$$

3-masala. Zarafshon shahrining 3 zonasida joylashgan korxonaga shahar hokimi qarori bo’yicha ajratilgan er maydoni 3.75 ga, haqiqiy foydalanilishdagi er maydoni esa 4.5 ga ekanligi aniqlandi. Korxonaning hisobot yilida to’lashi lozim bo’lgan er solig’i summasini hisoblaymiz.

4-masala. Fuqaro 2012 yil yarvarda Toshkent viloyati Qibray tumanidan 6 sotix er uchastkasini uy-joy qurish uchun sotib oldi. Fuqaro sotib olgan yer uchastkasi uchun qancha miqdorda yer solig’ini to’lashi lozim. *Yer solig’i summasini hisoblang?*

5-masala. Fuqaro Surxondaryo viloyatining Denov tumanida yashaydi. Uning yer uchastkasi 15 sotixni tashkil etadi. Fuqaro yer uchastkasi uchun qancha miqdorda er solig’ini to’lashi lozim. *Yer solig’i summasini hisoblang?*

Nazorat savollari

1. Yer solig’ini yuridik shaxslardan undirishning sababi nimada?
2. Yer solig’ining huquqiy asoslari O’zbekistonda qachon shakllangan?
3. O’zbekistonda yer fondi qanday tarkib topgan?
4. Kimlar yer solig’ini to’lovchilari bo’lib hisoblanishadi?
5. Alohida soliq rejimiga o’tgan yuridik shaxslar yer solig’ini to’lovchilari bo’lib hisoblanishadimi?

6. Yer solig'ini undirish obyekti nima?
7. Soliq stavkalari qanday mezonlar asosida belgilanadi?
8. Qanday yerlar soliq solinmaydigan er uchastkalari hisoblanadi?
9. Qanday yuridik shaxslar yer solig'idan ozod qilinadi?
10. Yer solig'ini hisoblab chiqarish va byudjetga to'lash muddatlari qanday belgilangan?
11. Jismoniy shaxslardan undiriladigan yer solig'ining to'lovchilari kimlar?
12. Jismoniy shaxslarning qanday yerlari soliq solish obyekti bo'laoladi?
13. Jismoniy shaxslardan olinadigan yer solig'i stavkalari qanday belgilanadi?
14. Jismoniy shaxslar berilgan yerlardan foydalanmagan holatda qanday tartibda ulardan soliq undiriladi?
15. Jismoniy shaxslarga tadbirkorlik faoliyati uchun berilgan yer uchastkalaridan qanday tartibda soliq undiriladi?
16. Qanday toifadagi fuqarolar yer solig'idan ozod etiladi?
17. Jismoniy shaxslarning yer solig'i qaysi davlat organi tomonidan hisoblab chiqariladi?
18. Dehqon xo'jaliklari yer solig'ini byudjetga to'lash tartibi qanday amalg oshiriladi?
19. Yer solig'i bo'yicha to'lov xabarnomalari soliq to'lovchilarga qaysi muddatgacha etkaziladi?
20. Yer solig'i qaysi muddatda mahalliy byudjetga to'lanadi?

8-amaliy mashg'ulot

11-mavzu: Soddashtirilgan soliq tizimining soliq amaliyotiga tadbiiq etilishi

1-masala. Iqtisodiyotning tarmoq korxonasining chorak yalpi tushumi 120 mln.so'mni taskil etadi. Soliq summasini hisoblang.

2-masala. Kompyuter dasturiy mahsulotlarini ishlab chiqish va joriy etishni tashkil etadigan korxonasining chorak yalpi tushumi 100 ming so'mni taskil etadi. Soliq summasini hisoblang.

3-masala. Bojxona rasmiylashtiruvi bo'yicha xizmatlarni ko'rsatadigan yuridik shaxsning chorak yalpi tushumi 90 mln.so'mni taskil etadi. Soliq summasini hisoblang.

4-masala. Lombard bilan shug'llanuvchi yuridik shaxsning chorak yalpi tushumi 50 mln.so'mni tashkil etadi. Soliq summasini hisoblang.

5-masala. Tayyorlov tashkilotining chorak yalpi tushumi 70 mln.so'mni tashkil etadi. Soliq summasini hisoblang.

6-masala. Brokerlik idoraning chorak yalpi tushumi 70 mln.so'mni tashkil etadi. Soliq summasini hisoblang.

7-masala. Vositachilik, topshiriq va boshqa shartnomalar bo'yicha vositachilik xizmatlari ko'rsatadigan korxonaning chorak yalpi tushumi 50 mln.so'mni tashkil etadi. Soliq summasini hisoblang.

8-masala. Qimmatli qog'ozlar bozorida brokerlik faoliyatini amalga oshiradigan yuridik shaxsning chorak yalpi tushumi 70 mln.so'mni tashkil etadi. Soliq summasini hisoblang.

9-masala. Oziq-ovqat va nooziq-ovqat mahsulotlarini realizatsiya qilish uchun urg'un savdo shoxobchalarini ijaraga berishga ixtisoslashgan korxonaning chorak yalpi tushumi 90 mln.so'mni tashkil etadi. Soliq summasini hisoblang.

10-masala. Xizmatlar ko'rsatish soha korxonasi plastik kartalar qo'llagan holda umumiy savdoning 20 %ini tashkil etadi. Soliq summasini hisoblang. Umumiy savdo hajmi 140 mln.so'm.

11-masala. Sanoat sohasidagi korxonasining chorak yalpi tushumi 80 mln.so'mni tashkil etadi. Soliq summasini hisoblang.

Nazorat savollari

1. Soliq solishning soddalashtirilgan tartibini soliq amaliyotida tatbiq etishning zarurligi nimada?
2. Soliq amaliyotida ilk bor qachon soddalashtirilgan soliq rejimi joriy qilingan va qaysi me'yoriy xujjat asosida?
3. Kichik biznes subyektlari tarkibi qaysi mezonlar asosida belgilanadi?
4. Yagona soliq to'lovi qachon joriy etildi?
5. Yagona soliq bilan yagona soliq to'lovining farqi nimada?
6. Yagona soliq to'lovini to'lovchilari kimlar?
7. Yagona soliq to'loviga soliq stavkalari qaysi mezon asosida belgilanadi?
8. Qanday yuridik shaxslar yagona soliq to'lovidan imtiyozga ega?
9. Yagona soliq to'lovi byudjetga qaysi muddatlarda to'lanadi?

10. Yagona soliq to'lovini byudjetga kechiktirib to'lash tartibi qanday?
11. Qanday holatlarda yagona soliq to'lovini byudjetga kechiktirib to'lashni soliq organlari rad etish mumkin?
12. Qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari uchun yagona er solig'i qachon joriy etilgan. Uning ahamiyati qanday?
13. Qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari yagona er solig'ini to'lashga o'tishlari bilan ular qanday soliqlar va yig'implarni to'lashdan ozod etildi?
14. Qanday yuridik shaxslar yagona er solig'ining to'lovchilari hisoblanadi?
15. Qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilari asosiy faoliyatdan tashqari boshqa faoliyat turi bilan shug'ullanganda ham yagona er solig'ini to'lovchilari bo'lib hisoblanishadimi?
16. Yagona er solig'ining obyekti va bazasi qanday aniqlanadi?
17. Yagona er solig'ining stavkalari qaysi mezonlar asosida tabaqalashtiriladi?
18. Yagona er solig'ini to'lashdan kimlar ozod etiladi?
19. Yagona er solig'ini hisoblash tartibini aniqlang?
20. Soliq bo'yicha hisob-kitoblar qaysi muddatda soliq idoralariga topshiriladi?
21. Hisoblangan soliq summalari qaysi muddatda byudjetga o'tkaziladi?

9-amaliy mashg'ulot

12-mavzu: Mahalliy soliqlar va yig'imlar

1-masala. Hisobot davrida bolalar bog'chasini tutib turish xarajatlari 300 ming so'mni tashkil etadi. 170-satr bo'yicha soliq solinadigan daromad 700 ming so'mdan iborat. Foyda solig'i summasi: 180-satr 250 ming so'm. Foyda solig'i stavkasi 10%. *obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini hisoblang.*

Yechilishi:

1. Soliq solinadigan daromaddan foyda solig'i summasini ayiramiz:

$$700 - 250 = 450 \text{ ming so'm}$$

2. Bolalar bog'chasini tutib turish xarajatlari summasini foyda solig'i stavkasiga ko'paytiramiz.

$$300 \times 10\% = 30 \text{ ming so'm}$$

Ya'ni, biz daromad solig'i summasining bolalar bog'chasini tutib turish hisobiga qanday summaga kamayganligini bilamiz.

1. Teskari hisob-kitobni amalga oshiramiz.

$$300 \text{ (1-band saldosi)} + 100 \text{ (bolalar bog'chasini tutib turish xarajatlari)} + 10 \text{ (ana shu xarajatlarga to'g'ri keladigan soliq summasi)} = 410 \text{ ming so'm}$$

2. So'ngra biz 415 ni obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i stavkasiga ko'paytiramiz

$$410 \times 8\% = 32,8 \text{ ming so'm}$$

Ya'ni, korxona 33,2 ning so'm obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini to'lashi kerak edi. Lekin u amalda 100 ming so'm infratuzilmani tutib turish uchun sarflagan edi. Shuning uchun korxona obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini to'lovchi hisoblanmaydi.

2-masala. Hisobot davrida sog'liqni saqlash muassasini tutib turish xarajatlari 250 ming so'mni tashkil etadi. 170-satr bo'yicha soliq solinadigan daromad 5500 ming so'mdan iborat. Daromad solig'i summasi 180 satr - 2300 ming so'm. *Daromad solig'i stavkasi – 35 foiz obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini hisoblaymiz.*

Yechilishi:

1. $5500 - 2300 = 2200$ ming so'm
2. $250 \times 35\% = 87,5$ ming so'm
3. $2200 + 250 + 87,5 = 2537,5$ ming so'm
4. $2537,5 \times 8\% = 203$ ming so'm

Demak, obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i 203 ming so'mni tashkil etadi, lekin korxona amalda ijtimoiy soha obyektlarini tutib turish uchun 150 ming so'm xarajat qilgan edi.

Mazkur korxona byudjetga $203 - 150 = 53$ ming so'm farqni to'lashi lozim.

3-masala. Korxonaning hisobot davridagi soliq solinadigan daromadi: 170-satr – 0 ga teng Foyda solig'i summasi 180 satr – 75 ming so'm. *obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini hisoblang*

4-masala. Hisobot davrida korxonalarning umumiy ta'lim maktabini tutib turish xarajatlari 100 ming so'mni tashkil etadi. Soliq solinadigan foyda 800 ming so'mdan iborat. Foyda solig'i summasi 50 ming so'm. Korxona eksportga tovar realizatsiya qilganligi uchun imtiyozli, ya'ni 10.5% da foyda solig'i hisoblagan. *obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini hisoblang.*

Nazorat savollari

1. Qanday yuridik shaxslar obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ining to'lovchilari hisoblanishadi?
2. Korxona bir necha faoliyat turi bilan shug'ullansa ushbu soliqning to'lovchisi bo'la oladimi?

3. Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ining obyekti va bazasi qanday aniqlanadi?
4. Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i stavkasi necha foizni tashkil etadi?
5. Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i stavkasini qanday holatda Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar mahalliy hokimiyati organlari tomonidan belgilanadi?
6. Vazirlar Mahkamasining 453-son qaroriga ko'ra obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i qanday tartibda to'lanadi?
7. Qanday holatda korxona obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini byudjetga to'larnaydi?
8. Tabaqalashtirilgan stavkalarni belgilash uchun nimalarni oldindan belgilab olish lozim?
9. Soliq hisobotlari qachon soliq organlariga topshiriladi?
10. Soliqni byudjetga to'lash muddatlari qachon amalga oshiriladi?
11. Transport vositalari uchun benzin, dizel yonilg'isi va gaz iste'moliga soliqni byudjetga bevosita to'lovchilar kimlar?
12. Soliq solish obyekti va bazasi qanday aniqlanadi?
13. Benzin, dizel yonilg'isi va gazni sotish deganda nima tushuniladi?
14. Transport vositalari uchun benzin, dizel yonilg'isi va gaz iste'moliga soliq stavkalari qaysi davlat organlari tomonidan belgilanadi?
15. Transport vositalari uchun benzin, dizel yonilg'isi va gaz iste'moliga soliq stavkalari qaysi mezonlar asosida belgilanadi?
16. Soliq summasi qaysi formula yordamida topiladi?
17. Soliq summasi jismoniy shaxslardan qaysi vaqtlarda undiriladi?
18. Soliq to'lovchilar soliq idoralariga jismoniy shaxslardan transport vositalari uchun benzin, dizel yonilg'isi va gaz iste'moliga solig'i bo'yicha qaysi muddatda hisobot topshiradi?
19. Transport vositalari uchun benzin, dizel yonilg'isi va gaz iste'moliga soliq tushumi qaysi byudjetga tushadi?
20. Soliq to'lovchilar tomonidan taqdim etilgan soliq hisobotlaridagi ma'lumotlarning xaqqoniyligiga kim javobgar hisoblanadi?
21. Mahalliy yig'im deganda nimani tushunasiz?
22. Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlarni ko'rsatish huquqi uchun yig'im soliq kodeksining qaysi moddasiga tegishli?
23. Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlarni ko'rsatish huquqi uchun yig'imni to'lovchilari kimlar?

24. Ayrim tovar turlarining va xizmatlarning ro'yxati qaysi davlat organi tomonidan belgilanadi?
25. Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlarni ko'rsatish huquqi uchun ruxsat guvohnomasi qancha muddatga beriladi?
26. Ayrim turdagi tovarlar bilan chakana savdo qilish va ayrim turdagi xizmatlarni ko'rsatish huquqi uchun yig'im qancha miqdorda undiriladi?
27. Mahalliy yig'imni o'z vaqtida to'lanishi usutidan javobgarlik kimlarning zimmasiga yuklangan?

9-amaliy mashg'ulot

13-mavzu: Ijtimoiy jamg'armalarga majburiy to'lovlar

1-masala: Yanvar oyi uchun ishchi va xizmatchilarning mehnatga haq to'lash fondidan Pensiya jamg'armasiga ajratiladigan *yagona ijtimoiy to'lov summasini aniqlang?*

- ish haqi hisoblangan – 11600 ming so'm;
 - ishchi va xizmatchilarning yo'l pattalariga ajratilgan xarajatlar – 600 ming so'm;
 - ishchilarga moddiy yordam ajratilgan – 10600 ming so'm;
 - ishchilarning tushlik ovqatlariga – 930 ming so'm;
 - kunlik xarajatlar berilgan:
me'yor chegarasida – 8950 ming so'm;
me'yordan yuqori – 7500 ming so'm;
 - yarim yil yakuniga asosan mukofot puli hisoblangan – 250 ming so'm.
- Eng kam minimal ish haqi miqdori – 79590 so'm.

2-masala: Fuqaro O'.Rasulovga ish joyidan uning yubileyi munosabati bilan mukofot puli berildi. Bunday mukofot puliga sug'urta ajratmalari to'lanadi-mi?

3-masala: Ulgurji savdo korxonalari uyushmasi tizimiga kiradigan respublika ixtisoslashtirilgan ulgurji baza-kontoralariga qarashli tumanlararo baza 2008 yil birinchi chorakda 52,5 mln. so'm yalpi daromadga ega bo'ldi. Baza qancha miqdorda Pensiya jamg'armasiga ajratma to'lashi lozimligini aniqlang?

4-masala: Alskom sug'urta kompaniyasi 1 chorakda sug'urta xizmatlaridan 32 mln. so'm miqdorida daromadga ega bo'ldi. Ushbu daromaddan kompaniya qancha miqdorda jamg'armaga ajratmaga to'lashi lozim?

5-masala: Chakana savdo bilan shug'ullanuvchi korxona asosiy faoliyatidan tashqari ishlab chiqarish faoliyati bilan ham shug'ullanadi. 1 chorak uchun tovarlarni sotishdan tushgan tushum - 12000 ming so'm, korxona o'zi ishlab chiqargan mahsulotini sotish natijasida tushgan tushumi -6600 ming so'm. Yuk avtomobili sotib olingan -11000 ming so'm.

Respublika yo'l jamg'armasiga to'lanishi lozim bo'lgan summani aniqlang?

Nazorat savollari

1. Yagona ijtimoiy to'lov to'lovchilari bo'lib kimlar hisoblanishadi?
2. Fuqarolarning ish haqidan byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy sug'urta badallarining to'lovchilari kimlar?
3. Yuridik shaxsni tashkil qilmasdan tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslar byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasining sug'urta badallari to'lovchilari bo'laoladimi?
4. Yagona ijtimoiy to'lov mablag'lari qanday tartibda jamg'armalarga taqsimlanadi?
5. Yagona ijtimoiy to'lov va Pensiya jamg'armasiga sug'urta badalini obyekt va bazasi qanday aniqlanadi?
6. Yagona ijtimoiy to'lovdan qanday chegirmalar nazarda tutilgan?
7. Yagona ijtimoiy to'lovni va sug'urta badallari qanday tartibda hisoblab chiqariladi?
8. Yagona ijtimoiy to'lovni va sug'urta badallarini to'lash tartibi tushuntiring?
9. Mikrofirm va kichik korxonalar yagona ijtimoiy tulovni va sug'urta badallarini qaysi muddatda to'lashadi?
10. Ayrim toifadagi jismoniy axslar uchun sug'urta badallarini hisoblab chiqarish va to'lashning o'ziga xos xususiyatlari tushuntiring?
11. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasi qachon va nima maqsadda tashkil etilgan?
12. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga ajratmalarning to'lovchilari bo'lib kimlar hisoblanadi?
13. Notijorat tashkilotlar qanday holatda byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasining to'lovchilari bo'lishadi?
14. Yagona soliq to'lovini to'lovchilar byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga ajratma to'lashadimi?
15. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga ajratmalarning obyekt va bazasi qanday topiladi?
16. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmalar qanday manbalardan tashkil topadi?

17. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy ajratmalar stavkalari qaysi davlat organi tomonidan belgilanadi?
18. Byudjetdan tashqari Pensiya jamg'armasiga majburiy sug'urta badallari necha foizni tashkil etadi?
19. Jamg'armaga to'lovlarni hisoblash tartibi qanday amalga oshiriladi?
20. Jamg'armaga to'lovlarni to'lash muddati qachon?
21. Respublika yo'l jamg'armasi qachon va nima maqsadda tashkil topgan?
22. Respublika yo'l jamg'armasiga majburiy ajratmalarning to'lovchilari kimlar?
23. Xo'jalik yurituvchi subyekt bir nechta faoliyat turi bilan shug'ullansa, jamg'armaga ajratma qanday tartibda amalga oshiriladi?
24. Ajratma yuridik shaxslarning qaysi daromadlaridan olinadi?
25. Xorijiy davlatlarning avtotransport vositalari O'zbekiston Respublikasi hududiga kirganda undiriydigan to'lov qanday tartibda amalga oshiriladi?
26. Stavkalar qanday tartibda va qaysi mezonlarga asosan belgilanadi?
27. Tijorat banklari daromadlaridan jamg'armaga necha foiz to'lovlarni amalga oshiradi?
28. Respublika yo'l jamg'armasiga tushumlarni tushushini nazorat qilish qaysi davlat organi zimmasiga yuklatilgan?

1. Soliq obyektini bo'lib nimalar hisoblanadi?

- A. Soliq undiruvchilar tushuniladi.
- B. Soliq to'lovchilar tushuniladi.
- C. Yuridik shaxslar, ya'ni korxona, firma, kompaniya va tashkilotlarning daromadi (foydas), mol-mulk qiymati, tasarrufidagi yer maydoni, olingan sof tushumi hisoblanadi.
- D. Aholi, ya'ni ayrim jismoniy shaxslar tushuniladi.

2. Yagona soliq to'lovi to'lovchilari qo'shilgan qiymat solig'ini.....

- A. Ixtiyoriy ravishda to'laydilar.
- B. Umum belgilangan tartibda to'lashga majbur.
- C. Nollik stavkada to'laydilar.
- D. Pasaytirilgan stavkada to'laydilar.

3. Yuridik shaxslarning daromad (foyda) solig'i solish obyektini aniqlashda jami daromadgan moliyaviy jarima va penya summaları chegirib tashlanadimi?

- A. Chegirib tashlanadi.
- B. Chegirib tashlanmaydi.
- C. Faqat moliyaviy jarima summasi chegirib tashlandi.
- D. Faqat penya summasi chegirib tashlanadi.

4. Tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqqa tortishning alohida tartibi qaysi davlat idorasi tomonidan belgilanishi mumkin?

- A. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi.
- B. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
- C. O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi.
- D. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi.

5. Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalarini soliqqa tortish obyektini ko'rsating.

- A. Foyda.
- B. Daromad.
- C. Yalpi tushum.
- D. Yalpi daromad.

6. O'zbekiston Respublikasida yagona ijtimoiy to'lov qachon joriy qilingan?

- A. 1998-yil 1-yanvar.
- B. 1995-yil 1-yanvar.
- C. 1992-yil 1-yanvar.
- D. 2004-yil 1-yanvar.

7. Davlat soliq siyosati nimani bildiradi?

- A. Ishlab chiqarish korxonalarida yaratilgan yoki eksport va import qilingan ba'zi tovarlar qiymatining bir qismini majburiy byudjetga to'lovidir.
- B. Korxona, tashkilot va birlashmalarda yangi yaratilgan (qo'shilgan) qiymatning bir qismini byudjetga majburan olishdir.
- C. Bir xil mohiyatga ega va o'zaro munosabatda bog'liq bo'lib, markazlashgan pul fondini tashkil etadigan soliq va yig'implar turlarining yig'indisidir.
- D. Davlatning soliq borasidagi farmon, qonun va qarorlari ijrosini ta'minlash hamda uni tashkil qilish uchun ishlab chiqilgan chora-tadbirlar. faoliyatlar yig'indisidir.

8. Soliq imtiyozlari tushunchasi nimani ifodalaydi?

- A. Soliq to'lovchilarga soliq va yig'implarni to'lashdan taxminiy, yakuniy va dastlabki ozod etish tushuniladi.
- B. Soliq to'lovchilarga soliq va yig'implarni to'lashdan qisman, vaqtinchalik va to'liq ozod etish tushuniladi.
- C. Soliq to'lovchilarga soliq va yig'implarni to'lashdan vaqtinchalik va to'liq ozod etish tushuniladi.
- D. Soliq to'lovchilarga soliq va yig'implarni to'lashdan qisman, davriy va to'liq ozod etish tushuniladi.

1. Qo'shilgan qiymat solig'i nimani ifoda etadi?

- A. Korxona, tashkilot va birlashmalarda yangi yaratilgan (qo'shilgan) qiymatning bir qismini byudjetga majburan olishdir.
- B. Ishlab chiqarish korxonalarida yaratilgan yoki eksport va import qilingan ba'zi tovarlar qiymati bir qismining majburiy byudjetga to'lovidir.
- C. Soliq tizimining amaliyotga tatbiq etilishini ifodalaydi.
- D. Qonun chiqaruvchi idoralar tomonidan belgilangan va ijrochi idoralar tomonidan undiriladigan soliqlarni tashkil etish usullari, elementlari va tamoyillari majmuini ifodalaydi.

2. Qaysi javobda korxonaning maqsadli jamg'armalariga o'tkazadigan to'lovlari berilgan?

- A. Qo'shilgan qiymat solig'i.
- B. Yagona ijtimoiy to'lov.
- C. Davlat bojlari.
- D. Yer solig'i.

3. Quyidagi jismoniy shaxslardan qaysi biri yer solig'idan ozod etilmagan?

- A. Uchala darajali Shuhrat ordeni bilan taqdirlanganlar.
- B. I va II guruh nogironlari.
- C. Yaylov chorvachiligining cho'ponlari.
- D. Yolg'iz bo'lmagan, boquvchisi bor pensionerlar.

- 4. I va II guruh nogironlari uchun daromad solig'i bo'yicha qanday imtiyoz ko'zda tutilgan?**
- A. Soliqqa tortiladigan daromad 30 foizga kamaytiriladi.
 - B. Soliqqa tortiladigan daromad 50 foizga kamaytiriladi.
 - C. Agar 16 yoshgacha ikkita bolasi bor bo'lsa soliqqa tortiladigan daromad 30 foizga kamaytiriladi.
 - D. Har bir to'liq oy uchun eng kam ish haqining 4 baravari miqdorida kamaytiriladi.
- 5. O'zbekiston Respublikasida yuridik shaxslarning dividend va foizli daromatlari qanday stavkada soliqqa tortiladi?**
- A. 12 %.
 - B. 3 %.
 - C. 5 %.
 - D. 10 %.
- 6. Aksiz solig'i O'zbekiston Respublikasida qachon joriy etilgan?**
- A. 1991-yil 1-yanvardan.
 - B. 1992-yil 1-yanvardan.
 - C. 1995-yil 1-yanvardan.
 - D. 1999-yil 1-martdan.
- 7. 2013 yilda quyidagi qaysi soliqlarning stavkalari indeksatsiyalanib, oshirildi?**
- A. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i.
 - B. Qo'shilgan qiymat solig'i.
 - C. Yagona soliq to'lovi.
 - D. Yer solig'i.
- 8. Jismoniy shaxslar soliqlarni qanday shaklda to'laydilar?**
- A. Naqd pul shaklida.
 - B. Naqd pulsiz shaklda.
 - C. Natura shaklida.
 - D. Naqd pul va naqd pulsiz shaklda.
- 9. Suv resurslaridan foydalanish uchun soliqni joriy etishdan maqsad nima?**
- A. Davlat byudjetini moliyaviy resurs bilan ta'minlash.
 - B. Davlat byudjetini moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash va suv resurslaridan samarali va oqilona foydalanishni rag'batlantirish.
 - C. Suv resurslaridan samarali va oqilona foydalanishni rag'batlantirish.
 - D. Mahalliy byudjet daromadlarini moliyaviy resurs bilan ta'minlash.
- 10. Soliq stavkalari quyidagi qaysi hujjat bilan tasdiqlanadi?**
- A. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori.

- B. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasining buyrug'i.
 - C. O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligining farmoyishi.
 - D. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi va Moliya vazirligi bilan hamkorlikdagi qarori.
- 11. Quyidagilarning qaysi biri soliq obyekt bo'la oladi?**
- A. Korxona va tashkilotlarning smeta rejasi.
 - B. Korxona va tashkilotlarning moliyaviy natijasi.
 - C. Kreditorlik qarzlari.
 - D. Byudjet subsidiyalari.
- 12. Jismoniy shaxslarning mulkiy daromadiga qanday daromadlar kiradi?**
- A. Foiz, dividend, mol-mulkni ijaraga berishdan kelgan daromadlar.
 - B. Mehnatga haq to'lash shaklida olingan daromad.
 - C. Tadbirkorlik faoliyatidan olingan daromad.
 - D. Omonatdan olingan foizlar.
- 13. Agar amalga oshirilgan xarajat xarajatlarning bir necha toifasiga kiritilgan bo'lsa:**
- A. U faqat bir marta daromaddan chegiriladi.
 - B. Har bir toifasi bo'yicha alohida chegiriladi.
 - C. Chegirma qilinmaydi.
 - D. Xarajatlari belgilangan me'yor darajasida chegiriladi.
- 14. Qo'shilgan qiymat solig'ining soliqqa tortish obyekt nima?**
- A. Tovar (ish, xizmatlar) sotilishiga doir oborotlar, tovar (ish, xizmatlar) importi.
 - B. Muomala xarajatlari.
 - C. Ishlab chiqarish tannarxi.
 - D. Soliq to'langunga qadar moliyaviy natija.
- 15. Yuridik shaxs o'z faoliyatida ro'yxatdan o'tgan tumandan boshqa tumandagi suv resurslaridan foydalanganida suv resurslaridan foydalanish uchun soliqni qaysi soliq organiga to'laydi?**
- A. Ro'yxatga olingan joydagi davlat soliq xizmati organiga.
 - B. Davlat soliq qo'mitasiga.
 - C. Davlat soliq xizmati organlarida ro'yxatga olinish joyidan qat'iy nazar suvdan foydalanish joyidagi soliq xizmati organiga.
 - D. Ro'yxatdan o'tgan davlat soliq xizmati organi bilan suvdan foydalanish joyidagi soliq xizmati organiga kelishuviga muvofiq.
- 16. Pochta markalari, markali otkritkalar va konvertlar sotish qo'shilgan qiymat solig'iga tortiladimi?**
- A. Qo'shilgan qiymat solig'idan ozod etiladi.
 - B. 20 foizli stavkada soliqqa tortiladi.
 - 9. S. Nollik stavka bo'yicha tortiladi.

C. Kamaytirilgan stavkalar qo'llaniladi.

17.2013 yilda quyidagi qaysi soliqning stavkalari indeksatsiyalanib, oshirildi?

A. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i.

B. Qo'shilgan qiymat solig'i.

C. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq.

D. Yagona soliq to'lovi.

18.Yer osti boyliklaridan foydalanganlik uchun soliq to'lovchilarni aniqlang.

A. Yuridik shaxslar.

B. Jismoniy shaxslar.

C. Yuridik va jismoniy shaxslar.

D. Foydali qazilmalar qazib oluvchi yuridik va jismoniy shaxslar.

19.Qaysi javobda mol-mulk solig'ining soliqqa tortish obyekti berilgan?

A. Asosiy vositalar, nomoddiy aktivlar, uzoq muddatli ijaraga olingan asosiy vositalar.

B. Nomoddiy aktivlar.

C. Kapital qo'yilmalar.

D. Pui mablag'lari.

20.Aksiz markalarining nominal qiymati aksiz solig'i to'lovi hisobiga kiritiladimi?

A. Kiritiladi.

B. Faqat alkogolli mahsulotlar uchun kiritiladi.

C. Kiritilmaydi.

D. Faqat tamaki mahsulotlari uchun kiritiladi.

21.Aksiz markalarining joriy etilish yilini ko'rsating.

A. 1992-yil 1-yanvar.

B. 1993-yil 6-may.

C. 1995-yil 1-yanvar.

D. 1996-yil 1-oktyabr.

22.Soddalashtirilgan soliq tizimiga o'tgan kichik korxonalar va mikrofirmalar mol-mulk solig'ini to'lovchilar hisoblanadimi?

A. Mol-mulk solig'ini belgilangan tartibda to'laydilar.

B. Mol-mulk solig'ini pasaytirilgan stavkalar asosida to'laydilar.

C. Ijaraga berilgan mol-mulkli qiymatidan soliq to'laydilar.

D. Faqat asosiy vositalari bo'yicha to'laydilar.

23.Quyidagi yuridik shaxslardan qaysi biri obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'ini to'laydi.

A. Savdo korxonalari.

B. Umumbelgilangan soliqlarni to'lovchi korxonalar.

C. Ixchamlashtirilgan soliq tizimiga o'tgan kichik korxonalar.

D. Ixchamlashtirilgan soliq tizimiga o'tmagan kichik korxonalar.

24. O'zbekiston rezidentlari bo'lgan jismoniy shaxslar deklaratsiya bo'yicha hisoblangan daromad solig'ini qaysi sanagacha to'lashlari lozim?

A. 1-aprel.

B. 1-may.

C. 1-iyun.

D. 1-sentyabr.

25. Quyida qayd etilgan soliqlarning qaysi biri umumdavlat solig'i hisoblanadi?

A. Yer solig'i.

B. Qo'shilgan qiymat solig'i.

C. Obodonlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish uchun soliq.

D. Mol-mulk solig'i.

26. Obodonlashtirish ishlari va infratuzilmani rivojlantirish solig'ining stavkasini aniqlang.

A. 8 %.

B. 10 %.

C. 16 %.

D. 12 %.

27. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'ining asosiy stavkasi 2013-yil uchun qancha qilib belgilangan?

A. 9 %.

B. 12 %.

C. 7 %.

D. 10 %.

28. 2013-yilda jismoniy shaxslarning daromadiga solinadigan soliq stavkaiari necha foiz qilib belgilangan?

A. 9 %, 17 %, 22 %.

B. 8 %, 16 %, 22 %.

C. 10 %, 18 %, 25 %.

D. 9 %, 16 %, 22 %.

29. Da'vo qilishning umumiy muddati qancha?

A. 1 yil.

B. 2 yil.

C. 3 yil.

D. 5 yil.

30. Yo'l fondiga qilinadigan ajratmalar qachondan boshlab soliq xizmati idoralari nazoratiga berilgan?

A. 2003-yil 1-oktyabrdan.

B. 2002-yildan 1-iyuldan.

C. 2004-yil 1-yanvar.

D. 2001-yil 1-yanvar.

31. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i stavkalarini kim belgilaydi?

A. O'zbekiston Respublikasi Prezident.

B. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.

C. O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi.

D. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi.

32. Yer solig'ini joriy etishdan maqsad nima?

A. Davlat byudjetini moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash.

B. Davlat byudjetini moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash va yer resurslaridan samarali va oqilona foydalanishni rag'batlantirish.

C. Yer resurslaridan samarali va oqilona foydalanishni rag'batlantirish.

D. Mahalliy byudjet daromadlarini moliyaviy mablag'lar bilan ta'minlash.

33. Qaysi toifadagi fuqarolar jami yillik daromad to'g'risida deklaratsiya topshiradi?

A. Har qanday toifadagi fuqarolar.

B. Ikki va undan ortiq daromad manbaiga ega bo'lgan har qanday toifadagi fuqarolar.

C. Yakkita tartibda mehnat faoliyati bilan shug'ullanuvchi shaxslar.

D. Faqat o'rindoshlik bo'yicha ishlovchilar.

34. O'zbekiston Respublikasida jismoniy shaxslarning dividend va foiz ko'rinishidagi oladigan daromadlari qanday stavkada soliqqa tortiladi?

A. 12 %.

B. 13 %.

C. 14 %.

D. 10 %.

35. Yuridik shaxslarning mahsulot (ish, xizmat)lari eksporti hajmi umumiy ishlab chiqarish hajmida 30 % va undan yuqorini tashkil etsa, mol-mulk solig'ini qanday stavkada to'laydilar?

A. Belgilangan stavkadan 20 % ga kamaytiriladi.

B. Belgilangan stavkadan 25 % ga kamaytiriladi.

C. Belgilangan stavkadan 35 % ga kamaytiriladi.

D. Belgilangan stavka 2 baravarga kamaytiriladi.

36. Berilgan yer uchastkalaridan ikki yil davomida foydalanmagan jismoniy shaxslarga qanday chora belgilangan?

A. Yer solig'i uch baravar miqdorida to'lanadi.

B. Yer solig'i ikki baravar miqdorida to'lanadi.

C. Moliyaviy jazo choralari qo'llaniladi.

D. Ma'muriy jazo choralari qo'llaniladi.

37. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliqni kimlar to'laydi?

- A. O'z faoliyatida suvdan foydalanuvchi yuridik shaxslar hamda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar.
- B. O'z faoliyatida suvdan foydalanuvchi yuridik shaxslar.
- C. O'z faoliyatida suvdan foydalanuvchi tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar.
- D. Barcha yuridik va jismoniy shaxslar.

38. Qo'shilgan qiymat solig'i O'zbekiston Respublikasida qachon joriy etilgan?

- A. 1991-yil 15-fevraldan.
- B. 1992-yil 1-yanvardan.
- C. 1993-yil 6-maydan.
- D. 1997-yil 24-apreldan.

39. O'zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi qachon qabul qilingan va joriy etilgan?

- A. 1996-yil 15-fevral – 1996-yil 1-mart.
- B. 1997-yil 24-aprel- 1998-yil 1-yanvar.
- C. 1997-yil 15-dekabr – 1998-yil 1-yanvar.
- D. 1998-yil 24-aprel – 1999-yil 1-yanvar.

40. Yer solig'i jismoniy shaxslar tomonidan qachon to'lanadi?

- A. Joriy yilning 15-iyun va 15-dekabriga qadar.
- B. Joriy yilning 15-iyuniga qadar.
- C. Joriy yilning 1-may va 1-noyabriga qadar.
- D. Joriy yilning 1-oktyabriga qadar.

41. Yuridik shaxslar soliqlarni qanday shaklda to'laydilar?

- A. Naqd pul shaklida.
- B. Naqdsiz pul shaklida.
- C. Har ikkisidan ham foydalanish mumkin.
- D. Ham natura, ham naqd pul shaklida.

42. Jazoni ijro etuvchi muassasalar foyda solig'iga tortiladimi?

- A. 18 foizli stavkada soliqqa tortiladi.
- B. Foyda solig'idan ozod etiladi.
- C. 35 foizli stavkada soliqqa tortiladi.
- D. 3 yil muddatda soliqdan ozod etiladi.

43. Qo'shilgan qiymat solig'ini hisoblashda nollik stavka qachon qo'llaniladi?

- A. Tovarlar (ishlar, xizmatlar) eksportida.
- B. Stenografiya xizmatlariga.
- C. Geologiya va topografiya ishlariga.
- D. Ma'lumotlarni ishlash va axborot ta'limotiga doir xizmatlariga.

44.Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq obyektini aniqlang?

- A. Yer usti manbalaridan foydalanilgan suv resurslarining hajmi.
- B. Yer osti manbalaridan foydalanilgan suv resurslarining hajmi.
- C. Yer usti va yer osti manbalaridan foydalanilgan suv resurslarining hajmi.
- D. Chuchuk suv manbalaridan foydalanilgan suv resurslarining hajmi.

45.Qo'shilgan qiymat solig'ining qanday stavkalari qo'llaniladi?

- A. 20 va 10.
- B. 20 va 15.
- C. 20 va nollik.
- D. 10 va nollik.

46.Jismoniy shaxslarning mol-mulklari qanday stavkada soliqqa tortiladi?

- A. 0,75; 0,9 va 1,13.
- B. 3,5.
- C. 1,04; 1,25 va 1,55.
- D. 0,5.

47.Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq stavkalari kim tomonidan belgilanadi?

- A. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi tomonidan.
- B. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan.
- C. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlis tomonidan.
- D. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan.

48.Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalari to'laydigan soliqlarni ko'rsating.

- A. Qo'shilgan qiymat solig'i.
- B. Yalpi daromaddan soliq va mol-mulk solig'i.
- C. Yalpi tushumdan yagona soliq.
- D. Obodonlashtirish va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish solig'i.

49.Yer osti boyliklaridan foydalanganlik uchun soliq stavkalari kim tomonidan belgilanadi.

- A. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan.
- B. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlis tomonidan.
- C. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan.
- D. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi tomonidan.

50.Soliq subyekti deganda:

- A. Soliq undiruvchilar va soliq to'lovchilar tushuniladi.
- B. Soliq solinadigan daromad tushuniladi.
- C. Soliq solinadigan ish haqi tushuniladi.
- D. Soliq solinadigan mol-mulk tushuniladi.

51. Soliq strategiyasi nima?

- A. Bu davlatning uzoq yillarga mo'ljallangan soliq sohasidagi tadbirlar yig'indisi.
- B. Bu soliqlarni tashkil qilishning uslublari, elementlari va tamoyillari yig'indisi.
- C. Bu davlatning qisqa muddatlarga mo'ljallangan soliq sohasidagi tadbirlar yig'indisi.
- D. Bu soliq sohasidagi davlatning aniq mo'ljallangan va amalga oshirib borayotgan chora-tadbirlar yig'indisidir.

52. Aksiz solig'ini to'lash muddatlarini ko'rsating.

- A. Har chorakda.
- B. Har 15 kunlikda.
- C. Har 10 kunlikda.
- D. 1 yilda 1 marta.

53. Qo'shilgan qiymat solig'ini byudjetga to'lash muddatlarini aniqlang.

- A. Har oyda hisobot oyidan keyingi oyning 15-sanasi qadar.
- B. Har oyning 10-sanasi va 25-sanasi qadar.
- C. Yillik hisobotlarni topshirish muddatiga qadar.
- D. Har oyning 15-sanasi qadar.

54. Korxonani soliqqa tortishning soddalashtirilgan tartibiga o'tkazish haqidagi qaror yoki dalillangan raddiya davlat soliq xizmati organi tomonidan necha kun davomida chiqariladi?

- A. Ariza bergan kundan boshlab 5 kun mobaynida.
- B. Ariza bergan kundan boshlab 10 kun mobaynida.
- C. Ariza bergan kundan boshlab 1 oy mobaynida.
- D. Ariza bergan kundan boshlab 25 kun mobaynida.

55. Yagona soliq to'lovining obyektini nima?

- A. Korxona ixtiyorida qoladigan sof foyda.
- B. Sotib olish va sotish qiymati o'rtasidagi farq.
- C. Davr xarajatlari.
- D. Sotishdan tushgan yalpi tushum.

56. Obodonlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish solig'ining soliqqa tortish obyektini nima?

- A. Mahsulot sotishdan tushgan tushum.
- B. Sof foyda (daromad).
- C. Muomala xarajatlari.
- D. Asosiy faoliyatning foydasi.

57. Jismoniy shaxslarning jami yillik daromadi tarkibi nimadan iborat?

- A. Mehnat haqi, mulkiy daromadlar.
- B. Tadbirkorlik faoliyatidan olingan daromadlar, mehnat haqi.
- C. Mehnat haqi.

- D. Mehnat haqi, mulkiy daromadlar, tadbirkorlik faoliyatidan olingan daromadlar.
- 58. Mol-mulk solig'ini to'lash haqidagi to'lov xabarnomalari soliq to'lovchilarga qaysi muddatdan kechiktirilmay topshirilishi shart?**
- A. Joriy yilning 15-oktyabrigacha.
 - B. Joriy yilning 25-apreligacha.
 - C. Joriy yilning 15-iyunigacha.
 - D. Joriy yilning 1-mayigacha.
- 59. Jismoniy shaxslarning daromadiga solinadigan soliq to'lovchilar kimlar?**
- A. O'zbekiston Respublikasining rezidentlari.
 - B. Moliya yilida soliq solinadigan daromadga ega bo'lgan jismoniy shaxslar.
 - C. Norezident jismoniy shaxslar.
 - D. O'zbekiston Respublikasining fuqarolari.
- 60. Jismoniy shaxsning quyida keltirilgan qaysi daromatlari daromad solig'idan ozod qilingan?**
- A. Olingan alimentlar.
 - B. Ish haqi to'lovlari.
 - C. Ijara to'lovlari.
 - D. Tadbirkorlik faoliyati natijasida olingan daromad.
- 61. Quyida qayd etilgan soliqlarning qaysi biri egri soliqlar guruhiga kiradi?**
- A. QQS.
 - B. Jismoniy shaxslar daromadiga solinadigan soliq.
 - C. Yer solig'i.
 - D. Mol-mulk solig'i.
- 62. Jismoniy shaxslarning daromadiga solinadigan soliq obyektini aniqlashda chegirilishi lozim bo'lgan xarajatlarni aniqlash tartibi kim tomonidan belgilanadi?**
- A. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi.
 - B. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar mahkamasi.
 - C. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq inspeksiyalari.
 - D. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
- 63. Yer solig'i stavkalari kim tomonidan belgilanadi?**
- A. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlis tomonidan.
 - B. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan.
 - C. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi tomonidan.
 - D. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi tomonidan.
- 64. Yuridik shaxslar uchun foyda solig'i qachon joriy etilgan?**
- A. 1991-yil 1-yanvardan.
 - B. 1992-yil 14-yanvardan.
 - C. 1993-yil 6-maydan.

- D. 1995-yil 1-yanvardan.
- 65. Aksiz solig'i stavkalari va aksiz to'lanadigan tovarlar ro'yxati qaysi vakolatli organ tomonidan belgilanadi?**
- O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
 - O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi.
 - O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi.
 - O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi.
- 66. O'zbekiston Respublikasining «Davlat soliq xizmati to'g'risida»gi qonuni qachon tasdiqlangan?**
- 1996-yilning 1-yanvarida.
 - 1997-yilning 10-sentyabrda.
 - 1998-yilning 15-mayida.
 - 1997-yilning 29-avgustida.
- 67. O'zbekiston Respublikasining rezidenti bo'lgan yuridik shaxslar qanday manbalaridan soliq to'laydilar?**
- O'zbekiston Respublikasi va undan tashqaridagi faoliyatlari manbalaridan.
 - O'zbekiston Respublikasidagi manbalaridan.
 - O'zbekiston Respublikasidan tashqaridagi faoliyatlari manbalaridan.
 - O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi bilan muvofiqlashtiriladi.
- 68. Yer solig'ini to'lovchilar bo'lib kimlar hisoblanadi?**
- Egaligida yer uchastkalari bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslar.
 - Foydalanishida yer uchastkalari bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslar.
 - O'z mulkida, egaligida va foydalanishida yer uchastkalari bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslar.
 - O'z mulkida, egaligida va foydalanishida yer uchastkalari bo'lgan yuridik shaxslar.
- 69. Jismoniy shaxslar mol-mulk solig'ini qaysi muddatlarda to'laydilar?**
- 15-iyulga qadar.
 - 15-noyabrga qadar.
 - 15-dekabrga qadar.
 - 15-okabrga qadar.
- 70. Davlat obligatsiyalari va davlatning boshqa qimmatli qog'ozlari bo'yicha dividendlar va foizlar soliqqa tortiladimi?**
- Soliqqa tortiladi.
 - Ozod etiladi.
 - Qisman soliqqa tortiladi.
 - Imtiyozli stavkalarda tortiladi.
- 71. Iste'mol tovarlarini ishlab chiqaruvchi korxonalar iste'mol tovarlarini ishlab chiqarishdan olgan daromadlaridan qanday stavkada daromad**

(foyda) solig'ini to'laydilar? (O'z.R. Vazirlar Mahkamasining 2002-yil 13-noyabridagi 390-sonli qaroriga asosan)?

- A. Belgilangan stavka 20 %ga kamaytiriladi.
- B. 18 %.
- C. 16 %.
- D. 20 %.

72.O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi yoki mahalliy hokimiyat organlari qaroriga asosan yer uchastkalarini ijaraga olgan yuridik shaxslar yer solig'ini to'laydirmi?

- A. Yer solig'i o'rniga ijara haqi to'laydi.
- B. Yer solig'ini belgilangan tartibda to'laydi.
- C. Yer solig'i bonitet darajasiga qarab to'lanadi.
- D. Ijara haqi to'lanishi bilan birgalikda belgilangan tartibda yer solig'i ham to'laydi.

73.Soliqqa tortishning soddalashtirilgan tizimini qo'llaydigan mikrofirma va kichik korxonlar quyidagi qaysi soliqlarni to'laydilar?

- A. Import qilinadigan tovarlar bo'yicha qo'shilgan q'ymat solig'i.
- B. Suv resurlaridan foydalanganlik uchun soliq.
- C. Yer solig'i.
- D. Obodonlashtirish va infratuzilmani rivojlantirish solig'i.

74.Soliq obyektiga deganda -

- A. Soliq undiruvchilar tushuniladi.
- B. Soliq to'lovchilar tushuniladi.
- C. Daromad (foyda), mol-mulk qiymati, yer maydoni.
- D. Soliq bazasiga nisbatan belgilangan me'yor.

75.Soliqlarni joriy qilish qaysi davlat organi vakolatiga kiradi?

- A. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi.
- B. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi.
- C. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
- D. O'zbekiston Respublikasi Davlat soliq qo'mitasi va Moliya vazirligi kelishgan holda.

76.Soliqlar va yig'implarning to'lov muddati o'tkazib yuborilgan har bir kun uchun penalar miqdori ni ko'rsating.

- A. 0,01 %.
- B. 0,02 %.
- C. 0,05 %.
- D. 0,07 %.

77.Muddati o'tgan kreditor va deponent qarzdorlikni hisobdan chiqarishdan olinadigan daromadlar soliqqa tortiladimi?

- A. Soliqqa tortilmaydi.
- B. 1-yildan so'ng soliqqa tortiladi.
- C. Soliqqa tortiladi.

D. Faqat kreditor qarzdorlik soliqqa tortiladi.

78. Qo'shilgan qiymat solig'i stavkalarini kim belgilaydi?

- A. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi.
- B. O'zbekiston Respublikasi Oliy majlisi.
- C. O'zbekiston Respublikasi Davlat bojxona qo'mitasi.
- D. O'zbekiston Respublikasi Moliya Vazirligi.

79. Aksiz solig'ini kimlar to'laydi?

- A. Aksiz solig'iga tortiladigan tovarlar ishlab chiqaruvchi yuridik shaxslar.
- B. Aksiz solig'iga tortiladigan tovarlar ishlab chiqaruvchi jismoniy shaxslar.
- C. Aksiz solig'iga tortiladigan tovarlar ishlab chiqaruvchi yuridik shaxslar va import qiluvchi yuridik va jismoniy shaxslar.
- D. Aksiz solig'iga tortiladigan tovarlarni eksport qiluvchi yuridik shaxslar.

80. Qanday jismoniy shaxslar mol-mulk solig'ini to'lashdan ozod etilgan?

- A. I va II guruh nogironlari.
- B. Madaniyat va xalq ta'limi xodimlari.
- C. Tibbiyot xodimlari.
- D. Og'ir mehnat sharoitida ishlovchilar.

81. Shahar yo'lovchi transporti xizmatlari (taksi va yo'nalishli taksidan tashqari) qo'shilgan qiymat solig'iga tortiladimi?

- A. Nollik stavkada soliqqa tortiladi.
- B. 20 foizli stavkada soliqqa tortiladi.
- C. Qo'shilgan qiymat solig'idan ozod etiladi.
- D. 10 foizli stavkada soliqqa tortiladi.

82. Suv resurslaridan foydalanish uchun soliqni kimlar to'laydi?

- A. O'z faoliyatida suvdan foydalanuvchi yuridik shaxslar hamda tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar.
- B. O'z faoliyatida suvdan foydalanuvchi yuridik shaxslar.
- C. O'z faoliyatida suvdan foydalanuvchi tadbirkorlik faoliyatini amalga oshiruvchi jismoniy shaxslar.
- D. Barcha yuridik va jismoniy shaxslar.

83. Aksiz solig'i quyidagilarning qaysilariga solinmaydi?

- A. Aksiz to'lanadigan tovarlarning eksportiga.
- B. Aksiz to'lanadigan tovarlarning importiga.
- C. Berilgan xomashyodan tayyorlangan mahsulotga.
- D. Vino va vinomateriallariga.

84. I guruh nogironi bo'lgan jismoniy shaxsning mulkida kvartira, garaj va dala hovlisi bor. U mol-mulk solig'i to'lovchisi hisoblanadimi?

- A. O'z egasining hohishi bo'yicha faqat bir obyekt bo'yicha hisoblanmaydi.
- B. Faqat dala hovlisi qiymati bo'yicha hisoblanadi.
- C. I guruh nogironi soliqdan ozod etiladi.
- D. Barcha mol-mulkidan soliq to'laydi.

85.Soliqlarning o'ziga xos belgilari nimalardan iborat?

- A. Majburiy, davlat byudjetiga tushadi, kat'iy belgilangan, doimiy harakatda va ekvivalentsiz pul to'lovi.
- B. Fiskal, nazorat, boshqaruv, taqsimlash, majburiy.
- C. Doimiy, nazorat, obyektiv, subyektiv, majburiy.
- D. Qat'iy belgilangan, doimiy, proporsional, regressiv,

86.Soliqlarning funksiyalari mavjud bo'lib, ular quyidagilardan iborat.

- A. Fiskal (xazina), iqtisodiyotni boshqaruv, rag'batlantirish. nazorat. taqsimlash.
- B. Fiskal (xazina), iqtisodiyotni boshqaruv, rag'batlantirish, nazorat, xarajatlar to'grisida axborot.
- C. Imtiyoz, iqtisodiy, moliyaviy, funksional, strategiya, taktika.
- D. Fiskal, rag'batlantirish, davriy, joriy, uslubiy.

87.Soliq elementlariga nimalar kiradi?

- A. Soliq subyekti, obyekti, stavkasi, imtiyozlari, manbai, yuki (og'irligi).
- B. Rag'batlantirish, nazorat, moliya, soliq, daromad.
- C. Oborot, funksiya, axborotlash, mol-mulk, soliq stavkasi.
- D. Soliq tizimi, soliqqa tortish tizimi, yagona yer solig'i, progressiv soliq stavkasi.

88.Soliq tushunchasi nima?

- A. Soliqlar majburiy bo'lmagan to'lovni ifoda etuvchi pul munosabatlarini bildiradi.
- B. Soliqlar majburiy to'lovni ifoda etuvchi pul munosabatlarini bildiradi.
- C. Soliqlar majburiy to'lovni ifoda etuvchi davlat byudjeti daromadlarini shakllantirmaydigan pul munosabatlarini bildiradi.
- D. Soliqlar majburiy nazoratni ifoda etuvchi sug'urta munosabatlarini bildiradi.

89.Soliqqa tortish tizimi tushunchasi nimani ifodalaydi?

- A. Mohiyati jihatidan bir xil bo'lgan va markazlashgan pul fondiga tushadigan soliq turlarining yigindisini ifodalaydi.
- B. Bu subyektiv tushuncha bo'lib, o'z ichiga kredit turlari, elementlari, tashkil qilish usullari, soliq qonunchiligi, soliqlarni hisoblash va to'lash ustidan davlat nazoratini o'tkazishni ifodalaydi.
- C. Moliya tizimi, soliqlarning tuzilish tizimi, soliq idoralari xizmati tizimi va bank sohasidagi hamma hujjatlarni ifodalaydi.
- D. Qonun chiqaruvchi idoralar tomonidan belgilangan va ijrochi idoralar tomonidan undiriladigan soliqlarni tashkil etish usullari, elementlari va tamoyillari majmuini ifodalaydi.

90. Soliq tizimi tushunchasi nimani ifoda etadi?

- A. Bir xil mohiyatga ega va o'zaro munosabatda bog'liq bo'lib, markazlashgan pul fondini tashkil etadigan soliq va yig'img'lar turlarining yig'indisini ifoda etadi.
- B. Qonun chiqaruvchi idoralar tomonidan belgilangan va ijrochi idoralar tomonidan undiriladigan soliqlarni tashkil etish usullari, elementlari va tamoyillari majmuini ifodalaydi.
- C. Soliqlar tizimi, soliqlarni tuzilish tizimi, soliq idoralari xizmati tizimi va soliq sohasidagi hamma hujjatlarni ifoda etadi.
- D. Bu subyektiv tushuncha bo'lib, o'z ichiga soliq turlari, elementlari, tashkil qilish usullari, soliq qonunchiligi, soliqlarni hisoblash va to'lash ustidan davlat nazoratini o'tkazishni ifoda etadi.

91. Infratuzilmani rivojlantirish solig'i stavkasi.

- A. Korxona ixtiyorida qoladigan sof foydaning 3 %.
- B. Korxona ixtiyorida qoladigan sof foydaning 3 %.
- C. Korxona ixtiyorida qoladigan sof foydaning 2 %.
- D. Korxona ixtiyorida qoladigan sof foydaning 6 %.

92. Soliq mexanizmi nimani anglatadi va usning tarkibiga nimalar kiradi?

- A. Soliqlar tizimi, soliqlarning tuzilish tizimi, soliq idoralari xizmati tizimi va soliq sohasidagi hamma hujjatlarni o'z ichiga oladi.
- B. Soliqqa tortish bilan bog'liq bo'lgan soliqlarni tashkil qilishning barcha elementlari yigindisi tushuniladi va soliq elementlari, soliq xuquqi, hujjatlari kiradi.
- C. Soliq tizimining amaliyotga tatbiq etilishini ifodalaydi.
- D. Bu subyektiv tushuncha bo'lib, o'z ichiga soliq turlari, elementlari, tashkil qilish usullari, soliq qonunchiligi, soliqlarni hisoblash va to'lash ustidan davlat nazoratini o'tkazishni oladi.

93. Quyida qayd etilgan soliqlarning qaysi biri mahalliy soliq hisoblanadi?

- A. Aksiz solig'i.
- B. Yer solig'i.
- C. Suv resurslaridan foydalanlik uchun soliq.
- D. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'i.

94. O'zbekiston Respublikasi norezidentlari bo'lgan yuridik shaxslar qanday manbalaridan soliq to'laydilar?

- A. O'zbekiston Respublikasidan tashqaridagi faoliyatlari manbalaridan.
- B. O'zbekiston Respublikasida olgan manbalaridan.
- C. O'zbekiston Respublikasidagi va undan tashqaridagi faoliyatlari manbalaridan.
- D. Soliq to'lovchining hohishiga ko'ra to'lanadi.

95. Yuridik shaxslarning soliq solinadigan foydasi xayriya tariqasidagi mablag'lar summasiga qanday hajmda kamaytiriladi?

- A. Kamaytirilmaydi.
- B. Soliq solinadigan foydaning 1 %idan ko'p bo'lmagan miqdorda.
- C. Soliq solinadigan foydaning 2 %idan ko'p bo'lmagan miqdorda.
- D. Soliq solinadigan foydaning 3 %idan ko'p bo'lmagan miqdorda.

96. Yagona yer solig'ini to'lovchi yuridik shaxslarga kimlar kiradi?

- A. O'zining mulkida, egaligida va foydalanishida yer uchastkalari bo'lgan yuridik shaxslar yer solig'i to'lovchilari bo'lib hisoblanadi.
- B. Bunday soliq to'lovchilarga korxonalarda ishlovchilar soni cheklangan me'yordan oshmagan yuridik shaxslar kiradi.
- C. Qishloq xo'jaligi kooperativlari (shirkatlar), fermer xo'jaliklari, agrofimlar, boshqa qishloq xo'jalik mahsulotlarni ishlab chiqaruvchilar hisoblanadi.
- D. O'zining mulkida, egaligida va foydalanishida yer uchastkalari bo'lgan jismoniy shaxslar yer solig'i to'lovchilari bo'lib hisoblanadi.

97. Soliq tortish obyekti deganda nimani tushunasiz?

- A. Soliq undiruvchilar tushuniladi.
- B. Soliq to'lovchilar tushuniladi.
- C. Yuridik shaxslar, ya'ni korxona, firma, kompaniya va tashkilotlar olgan daromadlari, tushumlari, mol-mulk qiymati, sof foydasi, tasarrufidagi yer maydoni tushuniladi.
- D. Aholi, ya'ni ayrim jismoniy shaxslar tushuniladi.

98. Soliq sub'yekti deganda:

- A. Soliq undiruvchilar va soliq to'lovchilar tushuniladi.
- B. Soliq solinadigan daromad tushuniladi.
- C. Soliq solinadigan ish haqi tushuniladi.
- D. Soliq solinadigan mol-mulk tushuniladi.

99. Quyidagilardan qaysi biri bevosita soliq hisoblanadi?

- A. Daromad (foyda) solig'i.
- B. Bojxona boji.
- C. Davlat boji.
- D. Qo'shilgan qiyinat solig'i.

100. Quyidagilardan qaysi biri bilvosita soliqlarga kiradi?

- A. Daromad (foyda) solig'i.
- B. Yer solig'i.
- C. Qo'shilgan qiymat solig'i.
- D. Aksiz solig'i.

101. Umumdavlat soliqlariga quyidagi qaysi bir soliq turi kiradi?

- A. Yer solig'i.
- B. Qo'shilgan qiymat solig'i.
- C. Mol-mulk solig'i.

D. Infratuzilmani rivojlantirish solig'i.

102. Quyidagilardan qaysi biri mahalliy soliqlar va yig'implarga kiradi?

A. Qo'shilgan qiymat solig'i

B. Aksiz solig'i.

C. Jismoniy shaxslar daromad solig'i.

D. Mol-mulk solig'i.

103. Qo'shilgan qiymat solig'i stavkasini kim belgilaydi?

A. Oliy majlis.

B. Vazirlar Mahkamasi.

C. MoliyaVazirligi.

D. Davlat Soliq Qo'mitasi.

104. Qo'shilgan qiymat solig'i qaysi byudjetga tushadi?

A. Mahalliy byudjetiarga.

B. Respublika byudjeriga.

C. Maxsus fondlarga.

D. Respublika va mahalliy byudjetiarga.

105. Yer solig'ini kim to'laydi?

A. Jismoniy va yuridik shaxslar,

B. Qishloq xo'jalik korxonalari.

C. Savdo va umumiy ovqatlanish korxonalari.

D. Imtiyozga ega bo'lgan shaxslar.

106. Soliq taktikasi nima?

A. Bu davlatning uzoq yillarga mo'ljallangan soliq sohasidagi tadbirlar yig'indisi.

B. Bu soliqlarni tashkil qilishning uslublari elementlari va tamoyillari yig'indisi.

C. Bu davlatning qisqa muddatlarga mo'ljallangan soliq sohasidagi tadbirlar yig'indisi.

D. Bu soliq sohasidagi davlatning aniq mo'ljallangan va amalga oshirib borayotgan chora - tadbirlar yig'indisidir.

107. Soliqlar tizimi qanday huquqiy hujjatga asoslanadi?

A. Soliqlarning tuzilishi va undirishning aniq uslublariga asoslanadi.

B. Moliya resurslarini qayta taqsimlashga asoslanadi.

C. Respublika Konstitutsiyasiga asoslanadi.

D. Konstitutsiyaga, Soliq Kodeksi va "Davlat soliq xizmati to'grisida"gi qonunga asoslanadi.

108. Soliq yuki deganda nimani tushunasiz?

A. Yuridik jihatdan soliq to'lovchi shaxs.

B. Daromaddan soliq to'lovchi shaxs.

C. Barcha soliqlar va yig'implarning YaIMga nisbati.

D. Soliqni manbaida ushlab qo'luvchi shaxs.

109. Soliq siyosati nima?

- A. Bu soliqlarni hisoblash va undirish.
- B. Bu soliq bo'yicha moliyaviy chora-tadbirlar qo'llash.
- C. Bu davlatning soliq sohasini tartibga solishga oid hamma chora-tadbirlari yig'indisidir.
- D. Bu moliyaviy resurslarni topish va taqsimlashdir.

110. Soliqlar davlat byudjetining qaysi qismiga tushadi?

- A. Soliqlar davlat byudjetiga kirmaydi, byudjetdan tashqari fondlarga tushadi.
- B. Byudjetning daromad qismiga tushadi.
- C. Byudjetning xarajat qismiga tushadi.
- D. Byudjetning muvofiqlashtirish qismiga tushadi.

111. Soliqlarga qanday funksiyalar xos?

- A. Fiskal (xazina), iqtisodiyotni boshqaruv, rag'batlantirish, nazorat, taqsimlash.
- B. Fiskal (xazina), iqtisodiyotni boshqaruv, nazorat, xarajatlar to'g'risida axborot.
- C. Imtiyoz, iqtisodiy, moliyaviy, funksional, strategiya, taktika.
- D. Fiskal, rag'batlantirish, davriy, joriy, uslubiy.

112. Soliq elementlariga nimalar kiradi?

- A. Soliq subyekti, obykti, stavkasi, imtiyozlari, manbai, yuki (og'irligi).
- B. Rag'batlantirish, nazorat, moliya, soliq, daromad.
- C. Oborot, funktsiya, axborotlash, mol-mulk, soliq stavkasi.
- D. Soliq tizimi, soliqqa tortish tizimi, yagona yer solig'i, progressiv soliq stavkasi.

113. Davlat soliq xizmati idoralari quyidagi qaysi zvenodan tashkil topgan?

- A. Shaharlar va tumanlar Davlat soliq inspeksiyalari, Davlat soliq boshqarmalari.
- B. Davlat soliq xizmati idoralari.
- C. Davlat Soliq Qo'mitasi, Qoraqalpog'iston Respublikasi, viloyatlar va Toshkent shahar Davlat soliq boshqarmalari, shaharlar va tumanlar Davlat soliq inspeksiyalari.
- D. Moliya Vazirligi, Davlat Soliq Inspeksiyasi, hokimiyat idoralari

114. Soliq tushunchasi nima?

- A. Soliqlar majburiy bo'lmagan to'lovni ifoda etuvchi pul munosabatlarini bildiradi.
- B. Soliqlar majburiy to'lovni ifoda etuvchi pul munosabatlarini bildiradi.
- C. Soliqlar majburiy to'lovni ifoda etuvchi davlat byudjeti daromadlarini shakllantiradigan pul munosabatlarini bildiradi.
- D. Soliqlar majburiy nazoratni ifoda etuvchi sug'urta munosabatlarini bildiradi.

115. Soliq tizimi tushunchasi nimani ifoda etadi?

- A. Bir xil mohiyatga ega va o'zaro munosabatda bir-biriga bog'liq bo'lib, markazlashgan pul fondini tashkil etadigan soliq va yig'imlar turlarining yig'indisini ifoda etadi.

- B. Qonun chiqaruvchi idoralar tomonidan belgilangan va ijrochi idoralar tomonidan undiriladigan soliqlarni tashkil etish usullari, elementlari va tamoyillari majmuini ifodalaydi.
- C. Soliqlar tizimi, soliqlarning tuzilish tizimi, soliq idoralari xizmati tizimi va soliq sohasidagi hamma hujjatlarni ifoda etadi.
- D. Soliq turlari, elementlari, tashkil qilish usultari, soliq qonunchiligi, soliqlarni hisoblash va to'lash ustidan davlat nazoratini o'tkazishni ifoda etadi.

116. Davlat soliq siyosati nimani bildiradi?

- A. Ishlab chiqarish korxonalarida yaratilgan yoki eksport va import qilingan ba'zi tovarlar qiymatining bir qismini majburiy byudjetga to'lovdir
- B. Korxona, tashkilot va birlashmalarda yangi yaratilgan (qo'shilgan) qiymatning bir qismini byudjetga majburan olishdir.
- C. Bir xil mohiyatga ega va o'zaro munosabatga bog'liq bo'lib, markazlashgan pul fondini tashkil etadigan soliq va yig'irlar turlarining yig'indisidir.
- D. Davlatning soliq borasidagi farmon, qonun va qarorlari ijrosini ta'minlash hamda uni tashkil qilish uchun ishlab chiqilgan chora-tadbirlar, faoliyatlar yig'indisidir.

117. Qo'shilgan qiymat solig'i (QQS) nimani ifoda etadi?

- A. Korxona, tashkilot va birlashmalarda yangi yaratilgan (qo'shilgan) qiymatning bir qismini byudjetga majburan olishdir.
- B. Ishlab chiqarish korxonalarida yaratilgan yoki eksport va import qilingan ba'zi tovarlar qiymatining bir qismini majburiy byudjetga to'lovdir.
- C. Soliq tizimining amaliyotga tatbiq etilishini ifodalaydi.
- D. Soliqlarni tashkil etish usullari, elementlari va tamoyillari majmuini ifodalaydi.

118. Jismoniy shaxslarning tadbirkorlik faoliyatidan olinadigan daromadlariga qanday daromad turlari kiradi?

- A. Mol-mulkni ijaraga berishdan keladigan daromad.
- B. Dividend bo'yicha olinadigan daromad.
- C. Natura shaklida olingan ish haqi to'lovlari.
- D. Tovarlarni realizatsiyasidan keladigan barcha tushumlar ushbu daromadni topish bilan bog'liq xarajatlar, majburiy to'lovlar, chiqimlar va ajratmalar chegirib tashlangan holda kiradi.

119. Xo'jalik yurituvchi subyektlarni qisqa muddatli tekshirishga ruxsat beruvchi vakolatli organi ko'rsating.

- A. Nazorat organlari faoliyatini muvofiqlashtirish hududiy Kengashi.
- B. O'zbekiston Respublikasi Prokuraturasi.
- C. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
- D. O'zbekiston Respublikasi Xo'jalik sudi.

1. **Soliqlar** - bu tashqi ko'rinishi jihatidan hukumatning bajargan xizmatlari uchun haqdir. Ammo mohiyati jihatidan soliq to'lovchilar bilan davlat o'rtasidagi majburiy xarakterga ega bo'lgan pul munosabatlarini bildiruvchi va davlat pul fondini shakllantiruvchi pul fondidir
2. **Soliqlarning belgilari**: majburiylik, qat'iylik, doimiylik, to'lovchining shaxsan o'ziga qaytib kelmasligidir. Ammo mamlakat miqyosida hamma to'langan soliqlar ijtimoiy xizmatlar tariqasida hamma soliq to'lovchilarga qaytib keladi.
3. **Davlat byudjeti** - davlatning eng markazlashgan pul fondini tashkil etish va undan foydalanishni ifoda etuvchi pul munosabatlarini anglatadi. U iqtisodiy kategoriyadir. Davlat byudjeti daromadlar va xarajatlar balansi shaklida tuziladi. Daromadlar asosan soliqlar va yig'implardan tashkil topadi. Xarajatlar esa ijtimoiy ohalarga (maorif, madaniyat, sog'liqni saqlash, fan, kadrlar tayyorlash, ijtimoiy ta'minot), mehnatkashlarni ijtimoiy himoya qilish, markazlashgan investitsiyalar, davlat xavfsizligini saqlash, mamlakat ichida tartibni saqlash, davlat boshqaruvini tashkil etish, mudofaa va boshqa maqsadlarga yo'naltiriladi.
4. **Byudjetdan tashqari fondlar** - bu davlatning byudjetidan tashqarida majburiy tashkil etiladigan fondlaridir. Bunday fondlarga: ijtimoiy sug'urta baqallari hisobidan tashkil etiladigan pensiya fondi, bandlik fondi, kasaba uyushmalari fondi, davlat mulki qo'mitasi fondlari kiradi.
5. **Davlat byudjeti va byudjetdan tashqari fondlar** - makroiqtisodiy fondlar bo'lib davlatning jamlangan byudjetini tashkil etadi.
6. **Iqtisodiy kategoriyalar funksiyasi** - bu doimiy qaytarilib, uzluksiz harakatda bo'lgan voqelikni ifodalaydi.
7. **Soliqlarning funksiyalari** - xazina(fiskal), qayta taqsimlash, rag'batlantirish, nazorat va xarajatlar to'g'risida axborot funksiyalaridir.
8. **Yalpi ichki mahsulot (YalM)** - bu ma'lum bir davrda (yil) mamlakat ichida yaratilgan barcha tovarlar va xizmatlarning bozor bahosidagi qiymatidir.
9. **Soliq tuzilish tizimi** - bu soliqlarni tashkil qilish uslublari, elementlari va tamoyillari yig'indisidan iboratdir.
10. **Soliqlarni tashkil qilish uslublari** - bular o'z navbatida ikkiga bo'linadi: ixchamlashtirilgan va umumiy tartibda tashkil qilishdir.
11. **Ixchamlashtirilgan soliqlarni tashkil qilish uslubi** - O'zbekiston Respublikasi soliq siyosatida 1998-yildan boshlangan uslubdir. Bunday uslubda tashkil qilingan soliqlarga: kichik korxonalarining yagona solig'i, qishloq xo'jaligi tovar ishlab chiqaruvchilarining yagona yer solig'i va savdo hamda umumiy ovqatlanish tashkilotlarining ixchamlashtirilgan soliqlari kiradi

12. **Soliq elementlari** – bu soliqlarning biron-bir tomonini ko'rsatuvchi qismidir. Soliq elementlariga soliq subyekti, obykti, stavkasi, imtiyozlari, manbai, yuki (og'irligi) va boshqalar kiradi.
13. **Soliq subyekti** – bu soliq munosabatlarida qatnashuvchi tomonlardir. Bizning soliq qonunchiligimizda soliq subyekti soliq to'lovchi yuridik va jismoniy shaxslardir. Lekin soliq munosabatlarida albatta bir tomonda davlat (uning nomidan soliq xizmati xodimlari) qatnashadi va u soliqlarni yig'ib o'zining pul fondiga tushishini nazorat qiladi.
14. **Soliq obykti** – bu soliq to'lovchilarning ixtiyorida bo'lgan daromadlar, mol-mulk, tovarlar (ishlar, xizmatlar) oborotidir. Soliq kodeksida har bir soliqlarning o'z obykti alohida ko'rsatib berilgan.
15. **Soliq stavkasi** – soliqni hisoblashda qo'llaniladigan me'yordir. U soliq to'lovchining daromadi, mulki, oborotidagi davlatning hissasidir. Soliq stavkasi respublikamiz soliq qonunchiligida proporsional, progressiv, no'li va qisman regressiv stavka turlariga bo'linadi.
16. **Soliq imtiyozlari** - bu soliqlardan qisman, to'liq, vaqtinchalik yengilliklar berish va soliq bazasini kamaytirish yo'li bilan imtiyozlar berishni ifoda etadi.
17. **Soliq manbai** - bu soliq nimadan to'lansa, o'sha narsa hisoblanadi. To'g'ri soliqlarda soliq manbai daromadlardir. Egri soliqlarda esa soliq manbai tovarlar(ishlar, xizmatlar) sotish oboroti tushumi bo'ladi.
18. **Proporsional soliq stavkasi** - bunda stavka o'zgarmasdan daromad, oborot, xarajat oshgan taqdirda ham stavka proporsiyasi o'zgarmaydi.
19. **Progressiv soliq stavkasi** - bu stavkada daromad yoki boshqa obyekt qiymati oshib borishi bilan birga soliq stavkasi ham oshib boradi. Masalan, bizning soliq qonunchiligimizda jismoniy shaxslarning daromadiga soliq bo'yicha shunday stavka qo'llaniladi.
20. **Regressiv stavka** - bu soliq stavkasida daromad oshishi bilan yoki soliq obykti o'zgarishi bilan soliq stavkasi kamayib boradi.
21. **Soliq deklaratsiyasi** - bu soliq to'lovchilarning soliq idoralariga o'zlarining jami olgan daromadi, qilgan xarajatlari va qonun bo'yicha soliqdan imtiyozlarini ko'rsatuvchi yozma ravishda berilgan hujjat – bayonnomadir. Bu hujjat soliqni hisoblash uchun soliq to'lovchilar tomonidan davlat soliq xizmati idoralariga har yili 1-apreldan kechiktirmay topshiriladi.
22. **Soliq siyosati** - bu iqtisodiy siyosatning ajralmas bir bo'lagi bo'lib, davlatning muayyan davrda aniq maqsadlarga qaratilgan soliq sohasidagi faoliyatidir.
23. **Davlatning soliq siyosati** - bu soliq sohasidagi davlatning aniq mo'ljallangan huquqiy me'yorlar va amalga oshirib borayotgan chora-tadbirlari yig'indisidir. Davlat soliq siyosatidagi islohotlarni ham bosqichma-bosqich olib bormoqda.

- 24. Soliq strategiyasi** - bu davlatning uzoq yillarga mo'ljallangan soliq sohasidagi yo'nalishlar yig'indisidir. Bu strategiya odatda 5,10,15 yillarga mo'ljallab tuzilgan konsepsiyalar yig'indisi shaklida tashkil topadi.
- 25. Soliq taktikasi** - bu davlatning soliq strategiyasini ma'lum qisqa muddatlarda (chorak, yil) hayotga tatbiq qilish chora-tadbirlaridir.
- 26. Soliq konsepsiyasi** - bu soliqlarning yo'nalishlarini aniq ilmiy asoslangan holda amalga oshirish g'oyalarining yaxlitligidir.
- 27. Soliq siyosati taktikasi** - belgilangan soliq siyosati strategiyasi ijrosini ta'minlovchi, tez-tez o'zgarib turuvchi sa'y-harakatlarni bildiradi, ya'ni qisqa muddatli va kichik masshtabli moliyaviy chora-tadbirlarni hal qilishga qaratilgan yo'nalishlar majmuasi - soliq siyosati taktikasi sifatida qoraladi.
- 28. Yuridik shaxslar** - bu o'z mulkiga ega bo'lgan va o'z majburiyatlarini shu mulklar bilan bajaradigan, soliq idoralarida ro'yxatdan o'tgan, bankda hisob raqamiga, mustaqil buxgalteriya balansiga ega bo'lgan korxona, tashkilot, birlashma va ularning mustaqil shaxobchalariga aytiladi.
- 29. Soliq to'lovchilarning identifikatsion raqami (STIR)** - soliq to'lovchining soliq idoralaridan ro'yxatdan o'tganligini ko'rsatuvchi dalildir.
- 30. Rezidentlar** - O'zbekiston hududida tashkil etilgan va ro'yxatdan o'tgan yuridik shaxslar yoki bosh korxonasi O'zbekistonda joylashgan bo'lib O'zbekistondan tashqarida ro'yxatdan o'tgan yuridik shaxslardir. Rezidentlar ham O'zbekiston hududida ham chet elda olgan daromadlaridan soliq to'laydilar.
- 31. Norezidentlar** - bosh korxonasi O'zbekiston hududida tashkil etilmagan va korxona filiallari O'zbekistonda joylashgan yuridik shaxslardir. Norezidentlar faqat O'zbekiston hududida olgan daromadlaridan soliq to'laydilar.
- 32. Soliq qonunchiligi buzilganda qo'llaniladigan jazolar (sanksiyalar)** - bu intizomsiz soliq to'lovchilarga nisbatan soliq qonunchiligi buzilganda beriladigan jazolardir. Ular 3 xil bo'ladi: ma'muriy, moliyaviy va jinoiy.
- 33. Soliq hisobi** - bu har chorakda bir marta o'sib boruvchi yakun bilan haqiqiy topilgan daromaddan kelib chiqib tuziladigan va buxgalteriya hisoboti topshirgan kunda soliq idorasiga topshiriladigan, korxonaning haqiqiy byudjetga to'lanishi lozim bo'lgan daromadga solinadigan soliq summasini bildirgan hujjatdir. Yil tugashi bilan yillik soliq hisobi tuziladi va bu hujjat korxona bilan byudjet ortasidagi munosabatlarni oxiriga yetkazadi, ya'ni hisobot davri oxirida kim kimga qarzdorligi aniqlanadi.

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. - Т.: Ўзбекистон, 2009.
2. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ Кодекси. ЎЗР Адлия Вазирлиги. Расмий нашр. -Т.: Адолат, 2010.
3. Ўзбекистон Республикасининг “Солиқ ва бюджет сиёсатининг 2013 йилга мўлжалланган асосий йўналишлари қабул қилинганлиги, шунингдек, солиқ ҳисоботини тақдим этиш даврийлиги қисқартирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Қонуни //Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари тўплами, 2012 йил, 52-сон, 584-модда.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикасининг 2013 йилги асосий макроиктисодий кўрсаткичлари прогнози ва Давлат бюджети параметрлари тўғрисида”ги ПҚ-1887-сонли Қарори (2012 йил 25 декабрь).
5. Каримов И.А. 2012 йил Ватанимиз тараққиётини янги босқичга кўтарадиган йил бўлади. //ЎЗР Президенти И.А.Каримовнинг 2011 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2012 йилга ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузаси. -Т: Ўзбекистон, 2012.
6. ЎЗР Президенти И.А.Каримовнинг 2011 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2012 йилга мўлжалланган энг муҳим устувор йўналишларга бағишланган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги “2012 йил Ватанимиз тараққиётини янги босқичга кўтарадиган йил бўлади” мавзусидаги маърузасини ўрганиш бўйича ўқув қўлланма. – “Ўқитувчи” НМИУ, 2012
7. Каримов И.А. Мамлакатимизда демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси. //Президент И.А.Каримовнинг Ўзбекистон Республикаси Олий мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузаси. -Т: Ўзбекистон, 2010.
8. Каримов И.А. Барча режалар ва дастурларимиз Ватанимиз тараққиётини юксаттириш, халқимиз фаровонлигини оширишга хизмат қилади. //ЎЗР Президенти И.А.Каримовнинг 2010 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2011 йилга мўлжалланган энг муҳим устувор йўналишларига

- багишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги маърузаси. –Т: Ўзбекистон, 2011.
9. ЎзР Президенти И.А.Каримовнинг 2010 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2011 йилга мўлжалланган энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамасининг мажлисидаги “Барча режалар ва дастурларимиз Ватанимиз тараққиётини юксалтириш, халқимиз фаровонлигини оширишга хизмат қилади” мавзусидаги маърузасини ўрганиш бўйича ўқув-услубий мажмуа. –Т: Иқтисодиёт, 2010.
 10. Альмардонов М., Худойкулов С., Юсупов О., Агзамов А. Жисмоний шахсларни солиққа тортиш. Дарслик. –Т.: ТДИУ, 2012.
 11. Alimardonov M., To'xsanov O. Soliq nazariyasi. O'quv qo'llanma. – Т.: O'zbekiston Yozuvchilar yushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2005.
 12. Ваҳобов А., Сирожиддинова З. Ўзбекистон Республикасининг Давлат бюджети. –Т.: ТМИ, 2002.
 13. Ваҳобов А., Косимова Г., Жамолов Х. Бюджет-солиқ сиёсати яхлитлиги. Ўқув қўлланма, - Т.: Иқтисод ва молия. 2005.
 14. Vahobov A.V, Jo'raev A. Soliqlar va soliqqa tortish. Darslik -Т.: Sharq, 2009.
 15. Жўраев А.С. Давлат бюджети даромадларини шакллантиришнинг самарали йўллари. Монография. –Т.: Фан, 2004.
 16. Жўраев А., Мейлиев О., Сафаров Ғ. Солиқ назарияси -Т.: ТМИ, 2004.
 17. Жўраев А., Аманов А. “Солиқлар ва солиққа тортиш” фанидан ўқув-услубий комплекс. –Т.: ТМИ, 2007.
 18. Завалишина И.А. Солиқлар: назария ва амалиёт. –Т.: Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси нашриёт уйи, 2005.
 19. Маликов Т.С., Ҳайдаров Н.Ҳ. Давлат бюджети. Ўқув қўлланма. - Т.: IQTISOD-MOLIYA, 2007.
 20. Маликов Т.С., Ҳайдаров Н.Ҳ. Бюджет даромадлари ва харажатлари. Ўқув қўлланма. -Т.: IQTISOD-MOLIYA, 2007.
 21. Маликов Т.С. Солиқлар ва солиққа тортишнинг долзарб масалалари. –Т.: Академия, 2002.
 22. Маманазаров А. Солиқ сиёсати. –Т: Молия, 2003.
 23. Миляков Н.В. Налоги и налогообложение. Учебник. -М.: ИНФРА-М, 2008.
 24. Тошмуродова Б. Солиқлар воситасида иқтисодиётни бошқариш механизми. Монография. –Т.: Янги аср авлоди, 2002.

Тошмуродова Б. Солиқ муносабатларини оптимallasштириш. -Т.: ТМИ, 2005.

Тўхлиев Б.К., Юсупов О.А., Агзамов А.Т, Тўхсанов Қ.Н. Солиқлар ва солиққа тортиш: Ўқув қўлланма. – Тошкент, 2007.

Хайдаров Н.Х. Солиқлар ва солиққа тортиш масалалари. Ўқув қўлланма. -Т.: Академия, 2007.

Хайдаров Н. Молия. -Т.: Академия, 2001.

Ходиев Б.Ю. ва бошқ. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислон Каримовнинг «Жаҳон молиявий-иқтисодий инкирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари» номи асарини урганиш бўйича ўқув қўлланма. – Т.: Иқтисодиёт, 2009.

Яхёев Қ.А. Солиққа тортиш назарияси ва амалиёти. Дарслик. –Т.: Фан ва технология. 2003.

Юткина Г.Ф. Налоги и налогообложения. Учебник. -- 5-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2006.

«Солиқ тўловчи» журнали. 2010-2012 йил сонлари.

Журнал «Экономическое обозрение». 2010-2012 г.г.

«Нотпа» ахборот ҳукукий тизими. 2010-2012 йил нашрлари.

Бакиев А.Р., Хусайнов Р.Р. Бозор иқтисодиётида солиқларни ўрни ва уни такомиллаштириш йўллари. Услубий курсатма. –Т.: ТошДТУ, 2001.

Тошмухамедов Т. Солиқ: изохли лугат. –Тошкент, 2003.

Xusainov R.R., Urmanova D.T. Soliqlar va soliqqa tortish. Ma'ruza matni. –Т.: TDTU, 2013.

Xusainov R.R., Urmanova D.T. Moliya va soliqlar (II qism. Soliqlar). O'quv qo'llanma. –Т.: TDTU, 2014.

Xusainov R.R., Urmanova D.T. Soliqlar va soliqqa tortish. Ma'ruza matni. –Т.: TDTU, 2014.

Хусайнов Р.Р. Ўзбекистонда солиқ ва солиққа тортишдаги ўзгаришлар. //Профессор-ўқитувчиларни республика илмий-амалий анжумани тезислар тўплами. –Т.: ТДТУ, 2003.

Хусайнов Р.Р. Влияние налоговой политики на использования ОФ предприятия. Восемнадцатые международные Плехановские чтения. Тезиси докладов профессорско-преподавательского состава и специалистов-практиков. –Москва, 2005.

Интернет сайтлари: <http://www.soliq.uz>; <http://www.mf.uz>; <http://www.stat.uz>; <http://www.nalog.ru>; <http://www.press-service.uz>; <http://www.lex.uz>; <http://www.uzland.uz>; <http://www.df.ru/finance>; <http://www.tfi.uz>; <http://www.tsue.uz>.

Mundarija

Kirish	3
1. "Soliqlar va soliqqa tortish" maxsus kursini o'qitishning zarurligi, maqsadi va vazifalari. Soliqlarning iqtisodiy mohiyati va xususiyatlari	5
2. O'zbekiston soliq tizimida amalda bo'lgan soliqlar va boshqa majburiy to'lovlar. Soliqlar va boshqa majburiy to'lovlarning byudjet daromadlaridagi salmog'i, hamda ularning o'zgarish sabablari	7
3. Yuridik shaxslardan olinadigan foyda solig'ining iqtisodiy mohiyati	15
4. Jismoniy shaxslardan olinadigan daromad solig'i va uning o'ziga xosligi	31
5. O'zbekistonda qo'shilgan qiymat solig'ini joriy qilishning iqtisodiy sabablari va ahamiyati	47
6. Aksiz solig'i va uning soliq tizimida tutgan o'rni, hamda o'ziga xos xususiyatlari	60
7. Yer qabulidan foydalanganlik uchun soliqning o'ziga xos xususiyatlari	74
8. Suv resurslaridan foydalanganlik uchun soliq	85
9. O'zbekiston Respublikasi soliq tizimiga mol-mulk solig'ining joriy etilishi va uning iqtisodiy mohiyati	93
10. Yer solig'ining iqtisodiy mohiyati va joriy etilishining asosiy sabablari	104
11. Soddalashtirilgan soliq tizimining soliq amaliyotiga tadbiq etilishi	113
12. Mahalliy soliqlar va yig'imlar	123
13. Ijtimoiy jamg'armalarga majburiy to'lovlar	132
Umumiy nazorat savollari	144
Test savollari	147
Glossariy	167
Adabiyotlar	170

Muharrir Sidiqova K.A.

Bosishga ruhsat etildi 03.03.2014 y. Bichimi 60x84 1/16.
Shartli bosma tabog'i 4,9. Nusxasi 50 dona. Buyurtma № 74.